

מידע למשפחות נפגעי תאונות דרכים

מהדורה שלישית
שבט תשס"ט
פברואר 2009

”...שׁעַל כִּרְחֹךְ אֶתָּה זֹוֹצֵר
וְעַל כִּרְחֹךְ אֶתָּה זֹוֹלֵד
וְעַל כִּרְחֹךְ אֶתָּה חַי
וְעַל כִּרְחֹךְ אֶתָּה מֵת...”
(אבות ד' כב')

מהדורה ראשונה - תשס"ה 2004

מהדורה שנייה - תשס"ו 2006

מהדורה שלישית - תשס"ח 2008

מפיק ועורך ראשי: ד"ר יהודה חיימוביץ'

סיוע בתחקיר: גב' עינת כץ

יעוץ משפטי: עורכי דין הורנשטיין - גלעד

יעוץ פסיכולוגי: גב' ציפי חיימוביץ' - פסיכולוגית קלינית מומחית

הודפס בישראל, תשס"ט 2009

© כל הזכויות שמורות

למרכז הסיוע למשפחות נפגעי תאונות דרכים

משרד הרווחה

רח' יד חרוצים 10

ירושלים

במימון

הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים

דבר שר הרווחה והשירותים החברתיים, יצחק הרצוג, למשפחות השכולות

משפחות יקרות,

המאבק בקטל הדרכים הוא מאבק נצחי ההולך וגובר. שורש המאבק טמון בידיעה הכואבת, כי בקורבנות הכבישים והדרכים אין הכדל בין דם לדם, בין מין דת או לאום, בין קשישים לבין טף. לכולם היו פנים, חלומות, שאיפות שנגדעו באחת.

כל שנה כולנו מייחלים כי לבני משפחת השכול של נפגעי תאונות הדרכים לא יצטרפו עוד שמות שיהיו חקוקים על מצבות האבן. אך לצערנו, אנו מוצאים עצמנו גם בשנה זו ניצבים בעיניים דומעות נוכח שכול ואובדן של יקירים שקיפחו את חייהם בכבישי ישראל. חיים שהתנפצו בשנייה אחת. עולם שעצר מלכת.

אתן, משפחות שכולות, מתמודדות מדי יום ושעה עם האובדן והשכול הנורא הזה. הצלקות מסרבות להגליד, הפצעים נשארים פתוחים. הידיעה כי יקירכם אהוביכם לא ישונו עוד - רועמת ומדהדת ללא הרף, לא נותנת מנוח, מקשה מאוד על איסוף השברים והסדקים.

כמוכם, אני נושא תפילה כי במדינת ישראל לא ירחק היום וקטל הדמים של תאונות הדרכים ילך ויקטן והמחיר הכבד שמשלמים אזרחי ישראל לא יהיה נחלתנו עוד. אני מאמין כי אם נשכיל לדעת ולהפנים את עומק הצייוו "ונשמרתם מאוד לנפשותיכם", הן ברמת הפרט והן ברמת הכלל, ניקח אחריות לגורלנו ונחנך לבטיחות בדרכים. כך נוכל לעצור את הקטל ולנצח את המלחמה הנוראה והמאבק היומיומי!

שלכם ואיתכם,

יצחק הרצוג

שר הרווחה והשירותים החברתיים

משפחות יקרות,

תאונות הדרכים הפכו לצערנו מכת מדינה שהחברה המודרנית עדיין לא מצאה את הדרך הנאותה להתמודד עימן.

אנו במשרד הרווחה והשירותים החברתיים אמורים עפ"י החוק להתייחס לתוצאות הקטל בדרכים ולעמוד לימינם של המשפחות השכולות וללכת עימן לאורך כל הדרך הקשה שנכונה להן מעתה ואילך במהלך חייהם. אנו יודעים כי אין מזור לאסון שפקד אתכם ואותו "חור שחור" בלב ילווה אתכם ויבדיל אתכם מאחרים.

עם זאת, החיים נמשכים וכל משפחה מוצאת את הסיבות ואת הדרך שלה להתמודד עם השכול, להמשיך בחייה ולדאוג לחבריה. במרכזי הסיוע שהקמנו אנו עומדים לרשותכם בכל עת כדי לאפשר לכם כאשר תבחרו להיוועץ, להסתייע בטיפול ובדרכים אחרות כדי להתמודד עם הכאב והמכאוב ולמצוא דרככם לחיים מלאים ומספקים.

חוברת מידע זו שאנו מפרסמים בעת הזאת נועדה לשמש ככלי מעשי אשר יסייע לכם להתארגן לאחר האבל ולממש את הזכויות המגיעות לכם ולהסתייע בגופים אשר נועדו להקל עליכם את תהליך ההתארגנות.

בחוברת מידע מעשי ומעין מיפוי ראשוני של הגופים הרלוונטיים העוסקים כיום בסיוע למשפחות השכולות. ברצוני להודות בראש ובראשונה לגב' סימונה שטיינמיץ מפקחת ארצית האחראית על יישום חוק נפגעי תאונות דרכים, לגב' יעל הרמל, מנהלת השרות לפרט ומשפחה אשר יזמו והביאו לידי גמר חוברת חשובה זו.

יבואו על הברכה שותפינו ברשות הלאומית לבטיחות בדרכים, משטרת ישראל, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, מד"א, קו החירום 118, של משרד הרווחה, עמותת יד הנקטפים, עמותת אנשים באדום, פורום פעולה ורבים וכן שלמים שתרמו להפקתה של חוברת זו.

אנו נמשיך בשליחות החשובה שנטלנו על עצמנו ברצון ונהיה חלק מהמערכת העוסקת הן בטיפול והן במניעת תאונות הדרכים.

בברכה

מוטי וינטר

יו"ר ועדת היגוי ארצית למרכזי הסיוע

לנפגעי תאונות דרכים

סמנכ"ל בכיר האגף לשירותים אישיים וחברתיים

תוכן העניינים:

- 3..... ברכת שר הרווחה והשירותים החברתיים.....
- 5..... ברכת יו"ר ועדת היגוי ארצית למרכזי הסיוע לנפגעי תאונות הדרכים.....
- 7..... מכוא.....
- 9..... האבל כתהליך.....
- 13..... פרק א' - התארגנות - מה עושים עכשיו?.....
- 17..... פרק ב' - תהליך התביעה לקבלת פיצויים בגין תאונת דרכים.....
- 19..... פרק ג' - הביטוח הלאומי - זכויות נפגעי תאונות הדרכים ומשפחותיהם.....
- 25..... פרק ד' - הרשויות המקומיות - טיפול הרשויות במשפחות נפגעי תאונות דרכים.....
- 27..... פרק ה' - המשטרה - הטיפול בתאונת הדרכים והשלכותיה.....
- 31..... פרק ו' - הפנמה, התארגנות ותמיכה רגשית.....

נספחים - רשימות עזר:

- 38..... א. המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות.....
- 49..... ב. השירותים לעבודה סוציאלית בבתי החולים הכלליים.....
- 50..... ג. סניפי המוסד לביטוח הלאומי.....
- 52..... ד. המועצות הדתיות חברות הקדישא.....
- 58..... ה. בתי העלמין לקבורה אלטרנטיבית, אזרחית וחסרי דת.....
- 59..... ו. מוקדי השירות וזימון התורים של קופות החולים.....
- 60..... ז. רשימת עמותות העוסקות בתאונות דרכים.....
- 62..... ח. דף הערות.....

מבוא

משפחה יקרה,

אין נחמה לאסון שפקד אתכם. אתם בראשיתה של תקופה קשה מבחינה רגשית ותפקודית. אנו, במרכז הסיוע לנפגעי תאונות דרכים, מבקשים לעזור לכם ככל האפשר במסגרת המנדט שניתן לנו. כחלק מהסיוע, אנו מציגים בפניכם חוברת זו ובה מידע חיוני להתמודדות עם הסוגיות העומדות בפניכם כעת.

המידע בחוברת נועד לספק את מרבית הפרטים העוסקים בתהליכי ההתארגנות שלאחר האסון ולאחר ימי האבל הראשונים. רבים הם הדברים שיש לעשות, רבות הן הסוגיות העומדות למבחן, ואנו, באמצעות חוברת זו, ננסה להקל עליכם ולו במעט.

בחוברת ניתן למצוא מידע הנוגע לתהליכים הרגשיים, העוברים על מי שבמשפחתו אירע אסון שכזה. כמו כן, נכללים בה פרקים העוסקים בהליכים השונים שיש לבצע, כגון, זכויות במוסד לביטוח לאומי, זכויות משפטיות, חקירת המשטרה וכד'. כל אלה הם רעיונות ראשונים אותם אנו מציעים על מנת להקל בהתמודדות הרגשית הקשה עם עיכול האסון וההתארגנות לחיים שלאחריו. לשם כך כללנו בחוברת פרק העוסק באפשרויות לסיוע רגשי וכן הכוונה לקבוצות תמיכה העוסקות בנושא.

אנו קוראים לכם להשתמש במידע המפורט בחוברת זו ולפנות אל הגופים העשויים לסייע לכם. אנו ממליצים להצטרף לקבוצות התמיכה, המופעלות על ידי מרכז הסיוע, באמצעות עמותת "יד הנקטפים", הפועלת זה שנים רבות בתחום הסיוע הרגשי למשפחות הנפגעות. לעמותה היה גם מקום מרכזי בחקיקת החוק על פיו אנו פועלים.

ברצוננו להודות לגופים שסייעו בידנו לאסוף את המידע הכלול בחוברת זו: הרשות הלאומית לביטוח דרכים, משטרת ישראל, המוסד לביטוח לאומי, משרד הבריאות, מד"א, קו החירום 118 של משרד הרווחה, עמותת יד הנקטפים, עמותת אנשים באדום, פורום פעולה וגופים מרכזיים אחרים שתרמו מזמנם ומן הידע הרב הנצבר אצלם, על מנת לספק לכם את המידע העדכני ביותר בתחומיהם, ועל כך יבורכו.

ברצוננו להדגיש את מחויבותנו לשליחות זה שהוטלה עלינו. נעשה ככל שנוכל על מנת לנסות ולהקל עליכם ולסייע בידיכם.

בברכה,

סימונה שטיינמץ
מפקחת ארצית
יישום חוק נפגעי תאונות דרכים

יעל הרמל
מנהלת השירות
לרווחת הפרט והמשפחה

מרכז הסיוע למשפחות נפגעי תאונות דרכים:

מרכז הסיוע הוקם על פי "חוק נפגעי תאונות דרכים: (סיוע לבני משפחה) התשס"ב-2002". למרכז הסיוע צוות היגוי, שמונה על פי החוק, הכולל נציגים ממשרדי הרווחה, התחבורה והבריאות, נציג המשטרה, נציג המוסד לביטוח לאומי ונציגי ציבור. המרכז ממומן על ידי הרשות הלאומית לבטיחות בדרכים ומופעלת על ידי משרד הרווחה והשירותים החברתיים. עיקרו של החוק עוסק בקידום ושיפור הסיוע לבני משפחותיהם של נפגעים בתאונות דרכים. זאת, באמצעות משרדי הממשלה, הרשויות המקומיות, מוסדות, גופים וולונטריים ומתנדבים, המבקשים לסייע לאותן משפחות.

מרכז הסיוע אמון על ביצוע סקרים, מחקרים ובדיקות אחרות, לצורך גיבוש מדיניות הסיוע למשפחות נפגעי תאונות דרכים. כמו כן, מפרסם מרכז הסיוע מידע בדבר זכויותיהם של משפחות הנפגעים ובדבר שירותי קהילה ומוסדות לייעוץ ולטיפול בבני המשפחות.

מרכז הסיוע יוזם הקמת שירותי טיפול למשפחות שכולות והקמתן של קבוצות תמיכה לבני משפחות נפגעי תאונות דרכים ומסייע בהפעלתן בחלקי הארץ השונים.

בנוסף על אנשי המקצוע, המטפלים במשפחות, מבסס המרכז את פעולתו על עבודת מתנדבים, ביניהם בני משפחות שחוו את החוויה הקשה העומדת בפניהם.

המתנדבים הינם בעלי יכולת לסייע למשפחות החדשות, הנכנסות למעגל כאוב זה בהתמודדותן. אנו במרכז הסיוע נשמח לכל פנייה בנושא זה.

האבל כתהליך

הקדמה:

מותו של אדם קרוב ויקר, הנו אירוע קשה, טראומטי ומטלטל. האובדן קשה מנשוא. כל אדם וכל משפחה, מתמודדים עם האובדן, בדרך שונה ופרטית. כך גם דרכי הקבלה של הבשורה המרה והתגובה אליה, תהליכי האבל, הפנמת האובדן ועיבודו וכן התקוות להתארגנות מחדש ולהמשך החיים שלאחר האובדן.

בפרק זה ננסה להציג תמונה כללית על שלביו של תהליך האבל, עם דגש על הראשון שבהם. חשוב לומר, כי אין כאן יומרה להבין לחלוטין את שעובר על כל אדם פרטי, בתוך תוכו, לאחר שחווה אסון מסוג זה. זהו ניסיון לתת הסבר או "תבנית" לשלבים של תהליך האבל שנפתחים בעת היוודע האובדן הכואב ועד לסיימו במובן מסוים. שלב זה מאפשר חזרה לחיים וניסיון לארגנם מחדש.

לאחר כל אובדן, מתקיים תהליך של אבל. כאשר האובדן קשה, פתאומי ונוגד את מהלכם הטבעי של החיים, התהליך הוא בעל מאפיינים קשים אף יותר. תהליך האבל מאופיין בהתפתחות בו מתקיימות תופעות השכיחות לתחילת האבל, לזמן החולף ואף לסיימו. מפגשים יומיומיים עם הסביבה מעמתים את האדם האבל עם האובדן ומהווים תזכורת צורבת. כך נוצר, למעשה, "תהליך האבל". כל מפגש הוא נדבך נוסף בתהליך, כיוון שכל מפגש דורש עימות והתמודדות מחודשת. המפגשים הללו יכולים להיות מקומות, פרצופים, זיכרונות מסוגים שונים, אירועים משותפים, שיר מוכר, תמונה או כל דבר אחר. שיגרת היום מלאה מפגשים מסוג זה, וכל מפגש הוא בעל משמעות אישית ומיוחדת לכל אדם. בכל פעם המפגשים הללו מקבלים אופי אחר וההתמודדות עמם שונה.

תהליך האבל:

נהוג לתאר את האבל כתהליך העובר בין שלושה שלבים האופייניים לשנים הראשונות שלאחר האובדן: שלב ההלם, שלב הפנמת האובדן ועיבודו ושלב ההתארגנות מחדש. שלבים אלה, מוגדרים כתהליך, ולכן, לא ניתן להבחין במעבר חד או ברור ביניהם. בפרק זה נעסוק בעיקר בשלב ההלם. העיסוק בשני השלבים האחרים יתואר בפרק ו' החותם חוברת זו.

תהליך האכל מאופיין בתקופות של "התקדמות" אך לעתים, גם בתקופות של "נסיגה". הנסיגה מתבטאת בחזרה לתופעות ותחושות מוקדמות הנחוות בעוצמות ובצורות שונות. משך הזמן של כל אחד מהשלבים והתופעות הייחודיות המופיעות בו ועוצמתן, שונה מאדם לאדם, אך ניתן למצוא תופעות שכיחות ומצבים טיפוסיים בכל שלב. פעמים רבות ההתקדמות בתחום אחד של החיים שונה לחלוטין מההתקדמות בתחום אחר. הבנתם של תהליכים אלה והכרתם מאפשרים לחזות מראש את מהלכו של תהליך האכל. הכרת התהליך והבנתו עשויים להעניק תחושה מסוימת של רגיעה, באופן כזה שבו הדברים לא יתרחשו בהפתעה ואף יחשבו נורמאליים.

ההתייחסות למידת ה-"נורמאליות" בהתנהגות שלאחר אובדן כוללת מספר גורמים. ראשית, אופיו ואישיותו של האדם, שצדדים בו יכולים לבוא לידי ביטוי באופן חריג או קיצוני ולגרום לקושי בשליטה עצמית. שנית, סיפור חייו של האדם קודם לאובדן, הרקע הסוציו-אקונומי ממנו צמח, הצלחותיו וקשייו כמשפיעים על התגובה הרגשית לאובדן וחיית מקרי אובדן קודמים. שלישית, התנהגויות שהן תוצר של מסורת או שייכות חברתית ועדתית, באות לידי ביטוי בתגובה לאובדן, בביטוי החיצוני להבעת הצער והכאב ולאופן בו יש להתייחס לשיקום שלאחר האובדן. רביעית, הסביבה המיידית הקרובה, המשפיעה על תגובת האדם לאכל ועל דרך התמודדותו. חמישית, אורך הזמן העובר מרגע הידיעה בדבר האובדן ועד להסתגלות הממשית אליו.

נשוב ונדגיש, כי התגובה היא אישית לחלוטין וכמוה, גם דרך ההתמודדות, ההפנמה וההסתגלות לאובדנו של אדם יקר וקרוב. אנו מתארים כאן נקודות התייחסות בלבד, אשר עשויות לספק חומר למחשבה במהלכו של תהליך האכל, על מנת להבין את התהליכים השונים אותם עובר אדם פרטי.

התגובה הראשונית לאובדן:

שלב ההלם, נתפס כשלב הראשון בתהליך שלם של תגובה והתמודדות עם אובדן של אדם קרוב. עם היוודע דבר האובדן, סביר להניח כי האדם נתקף בהלם. בשלב זה אין הבנה שכלתנית של משמעות האסון ולכן תגובותיו, בעיקרן, הן רגשיות וספונטאניות. בדרך כלל, יפעל ויגיב האכל למציאות החדשה באורח שאין לצדו הפנמה אמיתית ומלאה של הקורה.

ככל שהאסון פתאומי יותר ובלתי צפוי כך גם ההלם גדול יותר. במקרים בהם האובדן היה צפוי והייתה ציפייה לקראת המוות, תחושת האובדן וההתנהגויות הכאות בעקבותיו רצינואליות ומקבלות יותר.

התגובות הרגשיות במצב ההלם נוטות להיות חריפות וקיצוניות. ההקצנה מתבטאת, בדרך כלל, בפעילות יתר או לחילופין, באדישות וחוסר תגובה. בשני המצבים, אין האדם מגיב עדיין מתוך הפנמה של המציאות החדשה, אלא חי לצד ההתרחשות, תוך הימנעות עד כמה שאפשר מהפנמתה.

המנגנון העיקרי הפועל בשלב ההלם הוא מנגנון ההדחקה. זהו מנגנון בריא, המווסת את תהליך ספיגת המכה הרגשית. תהליך הספיגה ייעשה בהדרגה ולאורך זמן. מנגנון הגנה נוסף המופעל הינו ה"רציונליזציה". כלומר, אדם מגיב למצבו בהחלטות הגיוניות, אך אין מאחורי החלטות אלה הפנמה רגשית. לעיתים, קיימת התמקדות רבה בהחלטות ועשייה על מנת להימנע מכל רגש. במצבים כאלה ההלם הרגשי קיים אך חבוי.

שלב ההלם מלווה פעמים רבות בתגובות גופניות. כמה מהן שכיחות במיוחד: קוצר נשימה, התעלפויות, שינויים בלחץ הדם, בעיות עיכול, העדר תאבון או אכילה מופרזת, צורך עז לישון או אי יכולת להירדם. הגוף מגיב להתרחשות לא פחות מהנפש, ולעיתים אף מקדים אותה, היות ותגובת הגוף היא ספונטאנית ואינה נמצאת בשליטתנו. התופעות הגופניות נחלשות, בדרך כלל, יחד עם ההסתגלות למצב החדש ומציאת דרכים אחרות להבעת הרגשות.

ניתן לומר, כי בשלב הראשוני של האובדן, בשלב ההלם, האדם האכל חי "לצד האסון" ולרוב חש כאילו הדברים קורים לאדם אחר. כאשר מתפתחת התחושה הפנימית כי זהו אובדנו שלו, מגיע השלב השני בתהליך, שלב הפנמת האכל ועיבודו. כאמור, בשלבים הבאים נדון בפרק ו' החותם את חוברת זו.

פרק זה נסמך בחלקו על ספרה של הגב' תמר גרנות "אבדן" (הוצאת משרד הביטחון, 1985)

פרק א'

התארגנות: מה עושים עכשיו?

1. משרד הפנים - שינוי מעמד אישי:

- א. יש להוציא תעודת פטירה רשמית המשמשת כהוכחה לצורך הטיפול בשינוי מעמד בגופים שונים.
- ב. יש לשנות בתעודת הזהות מעמד משפחתי של בן/בת זוג של ההרוג בתאונה לאלמן/נה.
- ג. יש לבטל תעודת זהות ו/או דרכון, שהיו ברשותו של ההרוג בתאונה.
- ד. יש לבטל רשימות שונים הרשומים על שם ההרוג בתאונה (רישיון נהיגה, רישיון לנשיאת נשק וכד').

2. בנקים:

- א. חשבונות בנק - יש להעביר חשבונות הרשומים על שם ההרוג בתאונה לידי יורשיו החוקיים. עד הוצאת צו ירושה יוכלו היורשים הישירים להוציא סכומים קטנים לצורך קיום, באישור מנהל הסניף.
- ב. הוראות קבע - יש לבטל הוראות קבע שונות הרשומות על שם ההרוג בתאונה (קופות גמל, טלפון סלולארי וכד') או להעבירן לתשלום על ידי היורשים.
- ג. תכניות בנקאיות - יש לבדוק תכניות חסכון, קרנות שונות וקופות גמל, ולהחליט מה לעשות בהן ועל שם מי להעבירן.
- ד. משכנתא - אם ההרוג בתאונה שילם משכנתא, יש לבצע תהליך שבו ביטוח החיים במשכנתא יכסה את התשלומים העתידיים שלה.

3. הביטוח הלאומי - בירור זכויות:

- משפחות, שיקיריהם נפגעו בתאונות דרכים, זכאיות לפנות לביטוח הלאומי לשם קבלת סיוע בהתמודדות הקשה עם האסון שפקד אותן. הסיוע נעשה באמצעות גמלאות שונות מתפקידם של פקידי המוסד לביטוח לאומי לקבל את תביעה ולטפל בה, על פי הקריטריונים המקובלים במוסד.
- זכויות אלה יוקנו למשפחה לאחר תהליך תביעה (על הקריטריונים השונים ופעילות המוסד לביטוח לאומי, ראה פרק ג').

4. התביעה המשפטית - הכנות לקראת תביעת נזיקין אזרחית של חברת הביטוח:

כל נהג מבטוח בביטוח חובה, אשר מיועד לכסות נזקים גופניים שונים שקרו לו או לנוסעים עמו ברכבו. עם התרחשותה של תאונת הדרכים, זכאיות משפחות נפגעי התאונה לתבוע את החברה המבטחת את הרכב. התביעה נעשית על פי קריטריונים שונים. לצורך כך יש לפנות לעורך דין העוסק בתביעות נזיקין ולאסוף כל מסמך או קבלה על הוצאה כספית שנגרמה עקב הפגיעה באותה התאונה (להרחבה בעניין התביעה המשפטית, ראה פרק ב').

5. צו ירושה:

יש להוציא צו ירושה, בר תוקף, המציין את הדרך בה יחולק רכושו של ההרוג בתאונה בין יורשיו החוקיים. אם ההרוג כתב צוואה, יש להביאה לידי מימוש בתהליך הוצאת צו הירושה. לצורך הוצאת צו ירושה ניתן לפנות אל רשם לענייני ירושה בהתאם למחוז מגורי המנוח, או לבית הדין הרבני במחוז מגורי המנוח.

6. ביטוחים:

א. ביטוח חיים ו/או מנהלים - יש לבדוק האם ההרוג בתאונה שילם בעבור ביטוחי חיים שונים או ביטוחי מנהלים למיניהם ואת אפשרויות המימוש של אותם ביטוחים.
ב. ביטוח הרכב - על בעל הרכב, או יורשיו החוקיים, לבדוק עם חברת הביטוח שביטחה את הרכב את נושא מימוש הביטוח בגין הנזק שנגרם לו ואת מימוש יתרת התשלומים עד תום מועד הפוליסה.

7. מקום העבודה:

א. ביטוחים - במידה ומקום עבודה שילם עבור ההרוג בתאונה ביטוחים שונים ותגמולים שונים, יש לבדוק את אפשרויות מימושם. כך גם לגבי פנסיות.
ב. קרנות - יש לבדוק עם מקום העבודה את נושא קרנות ההשתלמות וקרנות אחרות בהן היה ההרוג בתאונה חבר ואת אפשרויות המימוש שלהן.

8. המשטרה - שמירה על קשר עם חוקר התאונה:

עם התרחשות התאונה, מתמנה מטעם המשטרה כוחן תנועה החוקר את האירוע. בין תפקידיו, להביא את חקירת התאונה לידי מיצוי, להבין את הנסיבות שהובילו לתאונה ולנסות להבין האם הגורם לתאונה היה אנושי או אחר. חוקר זה אוסף עדויות מאנשים שנפגעו בתאונה, מעדים לתאונה ומבני המשפחות והסביבה הקרובה של הנפגעים. על המשפחות להיות בקשר עם אותו חוקר, על מנת לקבל ממנו את ממצאי החקירה (כדבר פעילות המשטרה בחקירה, ראה פרק ה').

9. רשויות מקומיות:

- א. המחלקות לשירותים חברתיים - ערוכות לתת סיוע למשפחות קורבנות תאונות דרכים (ראו פרק ד' בנושא).
- ב. הטבות והנחות - יש לדאוג לשינוי המעמד המשפחתי של קרובי ההרוג בתאונת הדרכים (ראה סעיף 4 דלעיל) ובעקבותיו מיצוי הזכויות להנחות שונות בתשלומי הארנונה ובמסים אחרים (הנחות לאמהות חד הוריות, הנחות למשפחות שכולות וכד').
- ג. סיוע של מערכת החינוך - ניתן לבדוק את אפשרויות הסיוע לילדי משפחות הרוגי תאונות דרכים, הנמצאים במסגרתה של מערכת החינוך המקומית. יש לבחון סיוע רגשי-פסיכולוגי, סיוע בלימודים, או סיוע בתשלומים של המשפחה הנפגעת למוסדות החינוך.

10. השירותים לעבודה סוציאלית בבתי החולים:

בכל בתי החולים הכלליים פועל, במשך 24 שעות ביממה, שירות לעבודה סוציאלית המיועד לטפל גם בנפגעי תאונות דרכים ובבני משפחותיהם. העובדים הסוציאליים בבתי החולים נקראים לסייע לבני המשפחות במחלקות לרפואה דחופה ובמחלקות האשפוז. במהלך השהייה של בני המשפחה בבית החולים ניתן על ידם ליווי, תמיכה וסיוע בהתמודדות הרגשית עם האירוע, יצירת קשר עם גורמי קהילה, מתן מידע ועזרה בהתארגנות הראשונית, הכוונה וסיוע בפתרון בעיות הנלוות לאירוע. רשימת הטלפונים הישירים לשירותי העבודה הסוציאלית בבתי החולים, בהמשך חוברת זו.

לכל שאלה וברור:

מוקד מצוקה 118 - "חיוג אחד ואתם לא לבד":

במשרד הרווחה עומד לרשותכם, לכל פנייה או שאלה, מוקד

מצוקה הפועל 24 שעות ביממה, בחיוג מקוצר 118, מכל טלפון.

פרק ב'

תהליך התביעה לקבלת פיצויים בגין תאונת הדרכים

פרק זה עוסק בצד המשפטי של תאונת הדרכים, בה מעורבים הרוגים ופצועים. משפחת ההרוג בתאונת הדרכים או הפצוע הקשה זכאית לתבוע את חברות הביטוח, לצורך קבלת פיצוי שיאפשר שיקום המשפחה לאחר המוות או לחילופין, שיקום הפצוע, הליווי והסיוע החיוני להבראתו. פרק זה מפרט את דבר החוק בנושא דרך קביעת גובה הפיצוי ודרכי הטיפול בתביעה. הערה: אין הנאמר כאן מהווה, תחליף לייעוץ משפטי בר תוקף.

החוק:

1. החוק המעגן את כלל הטיפול בנפגעי תאונות דרכים נקרא "חוק הפיצויים לנפגעי תאונות דרכים" (התשל"ה - 1975).
2. סעיף החבות הכללית בחוק, אינו יוצר מגבלות על הזכות לפיצויים. כלומר, על פי חוק זה, לפיצויים זכאי אדם הנפגע בתאונת דרכים, או יורשיו במקרה מוות, ללא קשר למידת אחריותו לתאונה, למצב בריאותו הפיזי או הנפשי בעת התאונה.

קביעת גובה הפיצוי:

1. במקרה של פגיעה המדדים העיקריים ששילקחו בחשבון לקביעת גובה הפיצויים:
 - ✓ גובה הנכות
 - ✓ גיל הנפגע
 - ✓ השתכרותו טרם התאונה
 - ✓ פוטנציאל ההשתכרות העתיד
 - ✓ מידת הפגיעה באפשרויות התפקוד העתידיות
 - ✓ במקרה של פגיעה בתאונה, יתווסף רכיב חומרת הנכות המגבלות הפיזיות והנפשיות ועלות הטיפולים הרפואיים והאחרים, כמפרט נוסף לגובה הפיצויים.

2. במקרה של מוות גובה הפיצויים יקבע על פי מספר מדדים ובהם ;

- ✓ גיל ההרוג
- ✓ עיסוקו והשתכרותו טרם התאונה
- ✓ מידת התלות של מבקש הפיצויים בהרוג
- ✓ מידת הפגיעה של קרובי משפחת ההרוג

הטיפול בתביעה

1. את כל הטיפול בתביעה מרכז ומבצע עורך דין המומחה בדיני נזיקין, אשר אליו תפנה משפחת ההרוג או הפצוע.
2. שכר טרחת עורך הדין קבוע על פי חוק. שכרו הוא אחוז מסוים מסכום הפיצוי שנקבע ושהתקבל בתום תהליך התביעה.
3. שיעור שכר טרחת עורך הדין, על פי החוק (אחוז מגובה הפיצוי), נקבע לפי אופי התוצאה בתום ההליך המשפטי:
 - א. 8% + מע"מ - במידה והושגה פשרה מחוץ לבית המשפט, טרם הגשת תביעה.
 - ב. 11% + מע"מ - במידה והושגה פשרה לאחר הגשת תביעה וטרם מתן פסק דין.
 - ג. 13% + מע"מ - במידה וניתנה החלטת שופט לגבי גובה הפיצוי.
4. עורך הדין אינו רשאי לדרוש תשלום מעבר לקבוע בחוק, למעט אגרת בית משפט והוצאות הדרושות לניהול התיק.

הערות:

תביעה בבית משפט עלולה להתארך מספר שנים, במקרים מסוימים ניתן לדרוש כבר בתחילת ההליך תשלום על חשבון סכום התביעה שיפסק בסופו של הליך. את התשלום יש לדרוש מחברת הביטוח באמצעות עורך הדין.

פרק ג'

המוסד לביטוח הלאומי זכויות נפגעי תאונות דרכים ומשפחותיהם

פרק זה מציג את הזכויות השונות במוסד לביטוח לאומי להן זכאים בני משפחות נפגעי (פצועים או הרוגים) תאונות דרכים. יש לציין כי במסגרת המוסד לביטוח לאומי, לא קיימים סעיפים מיוחדים ונפרדים לנושא תאונות הדרכים והטיפול בנפגעים ובמשפחותיהם. כל האמור כאן, הנו נגזרת של קבוצות הנושא הקיימות, בהן מטפל המוסד. כל הנאמר כאן, מהווה תמונת מצב ואינו מהווה יעוץ משפטי בר תוקף.

הגדרת תאונת דרכים על פי כללי המוסד לביטוח לאומי:

- 1. הנחת יסוד:** קיימת הפרדה ברורה בין טיפול בנפגעי תאונות דרכים ומשפחותיהם של מבוסחים, במצבים בהם התאונה התרחשה במהלך עבודתו של המבוסח, לבין מצבים בהם התאונה ארעה מחוץ לפעילות מקום העבודה.
- 2. הגדרת תאונת דרכים כ"תאונת עבודה":** הכרה בתאונת דרכים כתאונת עבודה נעשית כאשר ניתן להוכיח כי המבוסח היה בדרכו הישירה מהמקום בו הוא לן אל מקום עבודתו (לצורך כך, תוכר גם סטייה לשם הבאת ילדים עד גיל 10 למקום לימודיהם), או בנסיעה במהלך שעות העבודה ולצורך העבודה, או בדרכו הישירה לביתו לאחר תום עבודתו. עצירות בדרך תישקלנה על פי מידת נחיצותן ומשך זמן העצירה (עצירה לצורך מילוי דלק תחשב כחלק מהדרך. לעומת זאת, עצירה למשך שעה לצורך עריכת קניות, תמנע את ההכרה בתאונה כתאונת עבודה).
- 3. גורמי הטיפול בשני סוגי התאונה:** במקרה של מוות בתאונת דרכים שאינה תאונת עבודה תשולם למשפחה "גמלת שארים". במקרה של נכות כתוצאה מהתאונה, תטפל בנושא "מחלקת נכות כללית" של המוסד לביטוח לאומי. בתאונה המוגדרת כתאונת עבודה תטפל "מחלקת נפגעי עבודה".

תאונת דרכים שאינה תאונת עבודה:

במקרי מוות:

1. **קצבת שארים** - לה זכאים, אלמן/נה וילדים של קרבן תאונת הדרכים.
2. ילדים - מי שטרם מלאו להם 18 שנה, או שטרם מלאו להם 20 שנה, אם עדיין לומדים, או שטרם מלאו להם 22 שנה, אם הם משרתים בצבא או בשירות לאומי.
3. **אלמנה** - מי שבעלה היה מבוטח בביטוח הלאומי ותושב ישראל ערב הפטירה, זכאית לקבל "קצבת שארים", אם הייתה נשואה לנפטר בעת פטירתו ולא חיה בנפרד ממנו לתקופה ארוכה. אשתו, לצורך העניין, היא גם "ידועה בציבור" שלו.
4. **מספר ילדים ואלמנות** - מבחינת החוק אין הגבלה למספר הילדים והאלמנות (במידה והנפטר היה נשוי ליותר מאישה אחת), לצורך קבלת הקצבה, כולל ילד חורג, ילד מאומץ ונכד שטופל על ידי סבו.
5. **אלמנה שיש לה ילד** - (על פי ההגדרה בסעיף 3) זכאית לקבל את הקצבה בכל גיל. אלמנה שילדיה בגרו, תמשיך לקבל את הקצבה שלה בכל גיל. אלמנה שטרם מלאו לה 40 שנה ושאינן לה ילדים זכאית לקבל מענק השווה ל-36 קצבאות, ולא תהייה זכאית לקצבה שוטפת.
6. **אלמן** - זכאי לקבל קצבת שארים רק אם אשתו הייתה מבוטחת בביטוח הלאומי. במקרים בהם אשתו שימשה כעקרת בית (לא מבוטחת על פי חוק) הוא אינו זכאי לקצבה. זכאות ל"קצבת שארים" תוכר עבורו, רק אם הכנסתו הכוללת של האלמן אינה עולה על 75% מהשכר הממוצע במשק.
7. **אלמן עם ילדים** - אם יש לאלמן ילד (על פי ההגדרה בסעיף 2) יהיה זכאי לקצבה בגיננו עד הגיעו לגיל בגרות. אלמן שהילד בגיננו קיבל קצבה בגר והכנסותיו אינן מזכות אותו ב"קצבת שארים", פוקעת זכותו לקצבה והוא יקבל מענק חד פעמי של 36 קצבאות.
8. **אלמנה הנישאת מחדש** - אלמן או אלמנה הנישאים מחדש זכאים למענק נישואין בגובה 36 קצבאות. מחצית מהסכום מוענקת לאחר הנישואין ומחציתו בתום שנתיים מהנישואין, במידה והנישואין עלו יפה. עם הנישואין ולאחר קבלת כל המענק, פוקעת זכותו של המבוטח לקבלת "קצבת שארים".
- ממידה והנישואין לא עלו יפה ולא נמשכו, במהלך 10 שנים מיום הנישואין השניים, ניתן לחזור ולקבל קצבת שארים על פי המבחנים הקודמים (אישה תמיד, גבר על פי מבחן הכנסה) בניכוי מענק הנישואין.
9. **גובה "קצבת השארים"** - גובה קצבה זו נגזר מהשכר הממוצע במשק:
 - א. גובה הקצבה לאלמן/ה שווה ל-16% מהשכר הממוצע במשק.
 - ב. לכל ילד ישנה תוספת של 7.5% מהשכר הממוצע במשק.
 - ג. גובה הקצבה לאלמן/ה בין הגילאים 40-50 ללא ילדים, הנו 12% בלבד.

10. "צמיחת" גובה הקצבה - אם המבוטח היה מבוטח למעלה מ-10 שנים בביטוח הלאומי, תגדל הקצבה ב-2% לשנה עד לתקרה של 50% נוספים על הקצבה המקורית.
11. מענק בהמשך ל"קצבת נכות" - אם הנפטר קיבל בחייו קצבת נכות (לפחות 50%), או קצבה אחרת מהביטוח הלאומי, זכאית משפחתו לקבל מענק פטירה בסכום הקבוע בחוק.

במקרי נכות:

1. **מי זכאי לקצבת נכות** - מי שאין לו כושר להשתכר מעבודה או משלח יד ואינו משתכר סכום השווה ל-25% מהשכר הממוצע במשק, או שהשתכרותו בפועל הצטמצמה כתוצאה מהתאונה ביותר מ-50%.
2. **אחוזי נכות לצורך קבלת הקצבה** - הזכאות לקצבת נכות הנה כאשר הנכות הרפואית והתפקודית הנה בגובה של 40% (50% לעקרת בית) או כאשר יכולת התפקוד ירדה ב-50% לפחות.
3. **קצבה בסיסית** - גובה הקצבה הבסיסית על פיה מחושבות כלל הקצבאות והתוספות, עומדת על 25% מהשכר הממוצע במשק, בעת תשלום הקצבה.
4. מועד תחילת הזכאות - תחילת הזכאות הנה בתום 90 יום מיום הירידה בתפקוד המזכה בקצבת הנכות.
5. **קרובים התלויים באדם בעל הנכות** - כאשר יש לנכה אנשים נוספים התלויים בו, תתווסף לקצבת הנכות תוספת של 12.5% עבור בן זוג תלוי (על פי מבחן הכנסה) 10% לילד ראשון ו-10% נוספים עבור הילד השני (גם אם לנכה יש יותר מ-2 ילדים). עקרת בית לא תקבל תוספת בגין בעלה.
6. **קצבאות מיוחדות** - קצבאות מיוחדות (כגון קצבה לשירותים מיוחדים) ישולמו על פי המבחנים השונים הקיימים במוסד לביטוח לאומי.
7. **ילד נכה** - גובה הקצבה לילד נכה עומדת על 137%-30% מגובה הקצבה הבסיסית, על פי דרגת הנכות. כאשר ישנם במשפחה שני ילדים נכים יקבלו הילדים 150% מגובה הקצבה שהיו מקבלים אם היה רק ילד אחד נכה.
8. **קצבת סיעוד לקשיש** - קשיש שקיבל קצבת זקנה וכתוצאה מתאונת הדרכים הפך להיות תלוי, יקבל קצבת סיעוד בגובה הקבוע בנהלי המוסד לביטוח לאומי.

תאונת דרכים המוגדרת כתאונת עבודה:

במקרי מוות:

1. **סוג הגמלה במקרה של מוות** - גמלת נפגעי עבודה מהווה תחליף שכר והיא מחליפה את קצבת השארים, המשולמת במקרה והתאונה לא התרחשה במסגרת העבודה. משפחת הנפטר הזכאית תצטרך להחליט איזו מהגמלאות היא מעוניינת לקבל. בדרך כלל, תהיה זו הגבוהה מבין השתיים.

2. **קצבת שארים** - במקרה של מוות בתאונת דרכים של עובד במסגרת עבודתו, בשלב ראשון מתבצעת תביעה לקצבת שארים, המגיעה בכל מקרה ועל פי חוק. במשך הזמן מתבצעת התביעה לגמלת נפגעי עבודה.
3. **הזכאים לגמלת נפגעי העבודה** - לגמלה זכאים אלמנה ושלושת הילדים הראשונים של הנפטר/ת.
4. **גובה הגמלה המקסימאלי** - גובה הגמלה מחושב על פי 75% מרמת ההכנסה הממוצעת שהייתה לנפטר/ת בשלושת החודשים האחרונים לפני מותו, על בסיס יומי.
5. גמלה מרבית - מקסימום הגמלה האפשרית, מחושב עד פי 5 פעמים מהשכר הממוצע במשק.
6. **גמלת מקסימום עבור שארים** - אלמנה מקבלת/ת 60% ממקסימום הגמלה האפשרית. ילד ראשון מקבל 20% ממנה, ילד שני מקבל 10% ממנה, ילד שלישי מקבל 10% ממנה (בכל מקרה, לא יעבור סך כל הגמלה, המשולמת בעבור כל השארים, את גובה הגמלה המרבי).
7. **גמלה נמוכה** - במידה והגמלה המחושבת נמוכה מגובה הקבוע בתקנות, תשולם השלמת הכנסה על פי נהלי הבטחת הכנסה.
8. **אלמנה צעירה ללא ילדים** - אלמנה שטרם מלאו לה 40 ושאינ לה ילדים, תקבל מענק בשווי של 36 גמלאות ולא תקבל גמלה שוטפת.
9. **לאחר נישואין מחדש** - אלמנה שנישאה/ה מחדש, יקבל מענק בסך 18 גמלאות עם הנישואין ועוד 18 גמלאות עם תום שנתיים מהנישואין. עם זאת, תפקע הזכות לגמלה שוטפת.
10. **ילדים בגיל מצוות** - ילדים של קרוב תאונת דרכים המוכרת כתאונת עבודה, אשר הגיעו לגיל מצוות (12 לבנות, 13 לבנים) זכאים לקבל "מענק בר מצווה", בגובה של 2/3 מהשכר הממוצע במשק.
11. **הפרשה למוסד לביטוח הלאומי** - כאשר נעשית תביעה אזרחית כנגד חברת הביטוח של הנהג ונקבע סכום פיצוי, רשאי המוסד לביטוח הלאומי "לנגוס" בפיצוי זה את החלק היחסי אותו הוא משלם למבוטח ולשארו.

במקרי נכות:

1. **שלושת החודשים הראשונים** - במהלך שלושת החודשים הראשונים שלאחר התאונה, משולם למבוטח תחליף שכר השווה לגובה גמלת נפגעי העבודה המקסימאלית לה הוא זכאי. סכום זה מחושב באופן הבא: שכר יומי בשלושת החודשים האחרונים לעבודה שלפני התאונה $90 \times 75\%$
2. **לאחר שלושת החודשים הראשונים** - בתום שלושת החודשים הללו, יעמוד הנכה בפני ועדה רפואית, אשר תקבע את רמת נכותו. על פי תוצאות הוועדה הרפואית תיקבע הזכאות כלהלן: מ-5% עד ל-19% נכות הנקבעים בוועדה, יקבל המבוטח מענק חד פעמי השווה ל-43 גמלאות. מ-20% נכות ומעלה, יקבל הנכה גמלה השווה לאחוז הנכות x הגמלה.

3. **תשלום עם החזרה לעבודה** - הגמלה תשולם גם אם הנכה חזר לעבוד בעבודתו הקודמת או בכל עבודה אחרת.
4. **כיסוי הוצאות הרפואיות** - המוסד לביטוח הלאומי משלם את הוצאות הטיפול הרפואי, ההחלמה והשיקום לקופת חולים בה המבוטח חבר וממנה הוא מקבל את השירותים הרפואיים השונים.
5. **הכשרה מקצועית** - נכה בעל אחוזי נכות הגבוהים מ-10%, אשר אינו יכול לעבוד יותר בעיסוקו הקודם עקב הפגיעה, ניתן להפנות להכשרה מקצועית, אשר במהלכה ישולמו לו דמי מחייה והוצאות שונות, כקבוע בנהלי המוסד לביטוח הלאומי.
6. **ניידות ושירותים מיוחדים** - על פי אחוזי הנכות והיקף ההגבלה בתפקוד ובתנועה ניתן לקבל גם קצבת ניידות וקצבת שירותים מיוחדים.

פרק ד'

טיפול הרשויות המקומיות במשפחות נפגעי תאונות דרכים

המחלקות לשירותים חברתיים:

1. המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות אמונות על סיוע למשפחות נפגעי הדרכים המתגוררות בתחומן, אם על ידי מתן סעד נפשי, רגשי וחומרי.
2. על פי רוב אין המחלקות לשירותים חברתיים יוזמות פנייה למשפחות. על המשפחה עצמה ליזום פנייה מסודרת לשם קבלת סיוע.
3. כאשר רשויות מקומיות מזהות צורך בסיוע למשפחה בימי האבל הראשונים, הן משתדלות להגיש עזרה ביוזמתן. אם בתום ימי האבל הראשונים (ימי השבעה), המשפחה תזדקק לסיוע רגשי, נפשי או אחר, היא יכולה לפנות אל המחלקה לשירותים חברתיים ביישובה. היענות לפנייה תישקל בקריטריונים של מידת הנזקקות ומעמדה הסוציו-אקונומי של המשפחה.
4. מחלקות רבות לשירותים חברתיים מקיימות קבוצות תמיכה למשפחות שכול. קבוצות אלה פתוחות למשפחות נפגעי פעולות איבה, תאונות דרכים ולמשפחות שכול אחרות.
5. בסוף החוברת מצורפת רשימת המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות בישראל.

שירותים אחרים ברשויות המקומיות:

1. רשויות מקומיות רבות נענות לבקשות שונות העוסקות בסיוע בארגון ימי האבל הראשונים (ימי השבעה). בכל שאלה ופנייה ניתן לפנות אל הרשות המקומית באופן ישיר ולבדוק את אפשרויות הסיוע הנהוגות באותה רשות.
2. רשויות מקומיות רבות הקימו במסגרתן קבוצות מתנדבים המסייעות למשפחות נפגעי תאונות דרכים. לפרטים יש לפנות לרכזי המתנדבים ברשויות.
3. לסיוע בנושאי דת, ניתן לפנות אל המועצה הדתית ברשות המקומית (ראו רשימה בסוף חוברת זו).
4. בחלק מהרשויות המקומיות פועלות תחנות ש"ל - שירות יעוץ לאזרח, הנותנות סיוע, מידע ויעוץ לכל פונה.

פרק ה'

המשטרה - הטיפול בתאונת הדרכים והשלכותיה

הפרק שלפניכם מספק מענה לשאלות הקשורות לטיפול המשטרה בחקירת תאונות דרכים ובמיוחד, בתאונה הכוללת הרוגים ופצועים קשה.

פינוי נפגעי תאונת הדרכים:

1. אחריות - מד"א אחראי לפינויו של פצוע מזירת תאונת הדרכים. אדם אשר מותו נקבע בזירת התאונה, מפונה באחריות המשטרה.
2. יעד - פצוע תאונת דרכים מפונה לבית החולים הקרוב לזירת התאונה על ידי מד"א. הרוג בתאונה מפונה באחריות המשטרה ליחידה הפתולוגית בבית החולים הקרוב. באזור גוש דן, תפונה הגופה בדרך כלל למכון לרפואה משפטית ב"אבו כביר".
3. המכון לרפואה משפטית - גופתו של ההרוג בתאונת הדרכים מפונה למכון לרפואה משפטית בשלושה מקרים. האחד, במידה והתאונה הקטלנית התרחשה בגוש דן. השני, כאשר יש קושי לזהות את הקרבן ויש צורך להשתמש באמצעי זיהוי מיוחדים. השלישי, כאשר המשטרה סבורה כי יש צורך לנתח את גופת ההרוג כדי לסייע בחקירת התאונה.

שחרור גופת ההרוג בתאונת הדרכים או נתיחה שלאחר המוות:

על מנת להביא הרוג בתאונת דרכים לקבורה, על בן משפחה מדרגת קירבה ראשונה לזהותו. בן המשפחה יגיע אל המקום בו שוהה הגופה, מלווה בקצין נפגעים של המשטרה. כמו כן, עליו לבוא אל לשכת התנועה באזורו (ראה סעיף "חקירת התאונה"), לצורך מתן עדות. במקרים בהם לא נוצרו תנאים יוצאי דופן, יינתן אישור לשחרור הגופה.

תנאים יוצאי דופן: למשטרה יש צורך לנתח את הגופה כאשר קיים חשד כי המוות לא נגרם ישירות מתאונת הדרכים, או כאשר ישנו חשש סביר כי התאונה הייתה חלק מאירוע פלילי ויש

צורך לבדוק היטב את סיבת המוות. על המשטרה לקבל את הסכמת המשפחה לנתיחת הגופה. במידה והמשפחה נתנה את הסכמתה, ניתן אישור לשחרור הגופה בתום הנתיחה.

במקרים בהם המשפחה מתנגדת לנתיחה, בדרך כלל רצונה מכובד. אולם, באותם מקרים בהם הניתוח מהותי לצורך החקירה, יחל הליך משפטי בו תוציא המשטרה צו משפטי לנתיחה, עליו תוכל המשפחה לערער לבית המשפט. בתום ההליך השיפוטי ולאור תוצאותיו יוחלט מתי תינתן למשפחה האפשרות לשחרר את הגופה.

זיהוי קרבנות:

המחלקה לזיהוי פלילי (מז"פ) יחד עם אגף החקירות (אח"ק) והמכון לרפואה משפטית, מקיימים חקירה משולבת על מנת לזהות את קרבן התאונה על סמך נתונים מהשטח, מודיעין ומידע רפואי. במקרים מסוימים אף מפורסמת הודעה בתקשורת לגבי האירוע.

רכוש או ציוד שנמצאו על ההרוג בתאונת הדרכים:

- א. בוחן התנועה אוסף ומנהל רישום של כל חפצי ההרוג בתאונה המפוזרים בשטח האירוע. משפחות יכולות לקבל את החפצים הללו כלשכת התנועה האזורית, כאשר הם אינם נחוצים לצורך המשך החקירה ולאחר זיהוי מבקש הפריטים.
- ב. היחידה הפתולוגית בבית החולים הקרוב לתאונה או המכון לרפואה משפטית המקבלים אליהם את גופת ההרוג בתאונה, מנהלים רישום מדויק של החפצים אשר נמצאו על הגופה. חפצים אלה מוחזקים בכספת מיוחדת. כאשר ניתן האישור לשחרור הגופה, נמסרים החפצים הללו לאדם שבא לקבלם, לאחר זיהוי, וזאת בתנאי שהם אינם נחוצים לחקירת המשטרה.

הטיפול ברכב הפגוע:

1. המשטרה מפנה את הרכבים הפגועים מזירת תאונת הדרכים אל מגרשי אחסנה המצויים בקשר חזי עימה.
2. מיד בתום חקירת המשטרה ולאחר קבלת אישור "היתר לשחרור הרכב", תתבקש משפחת ההרוג לפנות את הרכב ממגרש האחסנה. המשפחה תורשה לגשת אל הרכב ולקחת ממנו כל פריט הנמצא בו. יש לציין, כי עם קבלת הרכב במגרש האחסנה, מייד לאחר התאונה, נערך רישום מדויק של כל החפצים שנמצאו בו. ניתן לקבל חפצים אלה במגרש, עם תום החקירה.
3. פינוי הרכב מזירת תאונת הדרכים לאחסנה לצורך החקירה, נעשה במימון המשטרה. כאשר הרכב אינו נחוץ לצורך חקירה, תחויב משפחת בעל הרכב בעלויות הפינוי.
4. בתום החקירה תקבל המשפחה הודעה כי ניתן לשחרר את הרכב. במקרה של עיכוב בפינוי הרכב, רשאי מגרש האחסנה לגבות מהמשפחה תשלום עבור אחסנתו, שסכומו קבוע במרכז מול המשטרה.

חקירת תאונת הדרכים:

1. בכל מקרה של תאונת דרכים, ממנה המשטרה חוקר מקצועי, המבצע את החקירה מתחילתה ועד סופה. חוקר זה עומד לרשות המשפחות לשם סיוע, עדכון, או כל שאלה הנוגעת לתאונה.
2. בכל תאונה בה מעורבים פצועים קשה, או חלילה הרוגים, מתנהלת חקירה מעמיקה של בוחני תנועה, מטרתה להגיע לשורש האמת. עבודתם כוללת בעיקר את זיהוי האחראי לתאונת הדרכים ואת נסיבותיה. כאשר נמצאות ראיות מספקות, על פי קריטריונים מסוימים, כנגד אדם כלשהו בגין אחריותו לתאונת הדרכים, התיק מועבר לפרקליטות לשם הגשת כתב אישום.
3. במקרה של חקירת תאונת פגע וברח, נכנסות לפעולה גם יחידות המודיעין והסיור של המשטרה לצורך איתור הפוגע.

פרק ו'

הפנמה, התארגנות ותמיכה רגשית

תהליך האכל, כפי שפרטנו בפרק א' בחוברת, הוא בן שלושה שלבים. השלב הראשון, הוא שלב ההלם השואב אנרגיות רגשיות רבות מהאבלים, והוא שלב משמעותי וקשה בתהליך ההתמודדות. בשלב כלשהו מתחילה תקופת ההתעשות ו"החיים שאחרי..." בהם מתרחשים תהליכים של הפנמת האובדן והתארגנות מחדש. בפרק זה ננסה להציג את שני השלבים החשובים הללו ולהציע דרכים למיצויים. סעיף מיוחד בפרק זה יעסוק בהתמודדותם של ילדים עם האכל והדרך לסייע להם.

השלב השני - הפנמת האובדן ועיבודו:

בשלב השני מתחיל האכל להפנים שכלתנית את האובדן ולהגיב אליו רגשית. ההפנמה מתרחשת באיטיות דרך אירועים יומיומיים רבים, הממחישים את החסר ומעוררים רגשות ומחשבות (שבת ראשונה בלי..., חג ראשון בלי..., יום הולדת ראשון בלי...). כמה מהרגשות השכיחים ביותר, המלווים שלב זה, הינם צער, עצב, דיכאון, געגועים, חלומות, כעס ואשמה הן על המת, הן על הסביבה והן של האדם האכל על עצמו.

הימנעות מהרגשת מלוא העצב והכאב אפשרית, לעיתים אף בריאה, כיוון שהיא מוסתת את גודל המכה, אך אין היא יכולה להימשך לאורך זמן, מאחר וסופם של רגשות אלו, לצוף ולעלות. החלומות, לדוגמא, מהווים דרך חיובית ל"ניקוז" הרגש ולעיבוד של מחשבות.

בשלב זה, חשובה מאוד ההתמודדות עם מגוון התחושות, הרגשות והמחשבות המתעוררות, ועיבודן, הן בהסתכלות פנימה והן בשיתוף הסביבה. המודעות וההבעה מביאות עמן פורקן רגשי רב, המפנה את הדרך לתחושות רגיעה, וליציאה משלב זה.

השלב השלישי - התארגנות מחדש:

המאפיין העיקרי של השלב השלישי הוא תחילת ה"חזרה לחיים". החיים נמשכים ומתחילה שוב נגיעה משמעותית של האכל בתחומי חיים נוספים. נגיעה זו מלווה בתחושה של רצון ויכולת

לשלוט שוב בחיים. עתה מתחילה בדיקה של המציאות הדורשת השתלבות מחדשת, התארגנות מחדש תוך הכרה באובדן, השלכותיו ובסופיות המוות. תחילת שלב ההתארגנות מחדש מלווה פעמים רבות בעשייה מכאנית מאוד, מתוך תחושה של כורח. יחד עם זאת עלולות להופיע גם "נפילות": חזרה אל האכל, העצב והייאוש. נפילות אלה נובעות מהקושי להיפרד מהאכל ומרגשות האשם שמעוררת פרידה כזאת, שמשמעותה הכרה בסופיות האובדן וקבלתו. קיים פחד משכחה, פחד שהשלמה עם האובדן מביע ויתור מרצון. זמן חולף עד שמרגישים בנוח עם ההתארגנות מחדש וההכנה כי התארגנות זו אין משמעותה שכחת גודל האובדן והנפטר עצמו.

בחלוף הזמן מתפתחת ומתחזקת היכולת להתכנס בתוך רגשות האכל ואחר כך לשוב ולהתנתק מהן. המעברים הופכים לחלק בלתי נפרד מהחיים, ומתחזקת תחושת השליטה ברגשות הללו. תחושת השליטה תורמת ליצירת רגיעה רגשית המתחזקת ככל שהזמן עובר.

כשם שקשה להבחין מתי מתחיל תהליך ההתארגנות מחדש, כך לא ניתן לתחום את סיומו. זהו תהליך העשוי להמשך מספר שנים. כל אדם יוצר לעצמו את הנוסחה האישית שלו, כיצד לשלב את האובדן בהמשך חייו. הדבר מותנה באישיותו, בכוחותיו הרגשיים, בניסיון חייו, ובנתונים האובייקטיביים של האובדן ומשמעותו.

תיאור שלושת שלבי האכל מסייע להבין את תהליך האכל ואת כיוון ההתפתחות הרצוי. התופעות שתוארו כמאפיינות כל שלב יכולות להופיע באופן כזה או אחר גם בעתיד. חשוב להיות מודעים לכך שמדובר בתהליך שדורש זמן וסבלנות, וכדאי לתת לתהליך להתרחש בצורה מלאה ככל הניתן, על מנת למנוע התפרצויות מאוחרות של הרגשות שהודחקו. משך תהליך האכל אינו ניתן לחיזוי מדויק, אך מדובר בתקופה של לפחות שנתיים עד ארבע שנים. אמנם בסופו של התהליך מסתגלים, בדרך כלל, לחיים למרות האובדן, אך תחושת האובדן עצמה אינה נעלמת לעולם.

תהליך החזרה ל"חיים הנורמאליים" קשה יותר בתחומים המבטאים בצורה מוחשית מאוד את החסר (לדוגמא: נישואי בן/בת ללא המצאות אחד הורים, נישואים שניים של הורה), או כאשר בחזרה לנורמליזציה יש ביטוי סמלי וחזק לגודלו של האובדן ולקבלת סופו. (לדוגמא: מעבר דירה לישוב המרוחק מהקבר הפיזי).

האדם האכל עובר את שלושת שלבי האכל במלואם. כך, גם אם הדבר לא נתפס, מגיע תהליך האכל לסיימו. סופו של תהליך האכל אינו סופו של החוסר. רק השלמה של התהליך בכללותו מביאה בסופו של דבר להתקדמות ולצמיחה מחדשת ולחיים שיש בהם משמעות מעבר לאובדן.

התמודדות המשפחה עם האובדן:

משפחת הנפטר עוברת טלטלה עזה בהתמודדותה עם האובדן. זהו מצב משברי המעיב על קשרי נישואין, קשרי הורים-ילדים וקשרי המשפחה עם קרוביה וסביבתה. האובדן מציף שאלות בדבר קיום הקשר וחזקו, מחד, ורצון בהמשכיותו, מאידך. האובדן מקצין שאלות שונות, שנמצאו ברקע הדברים, ועתה, כאשר האובדן מעלה שאלות של המשכיות, התמודדות וכד', הן עולות ביתר שאת. משפחות החוות אובדן זקוקות לעיתים קרובות לסייע חיצוני על מנת לשמור על יציבותן, חוסן והמשכיותן. האובדן הוא תהליך מפרק, תמיכה סביבתית והתמודדות פנימית נכונה עשויה לאפשר למשפחה לעבור את המשבר כשהיא מאוחדת ומחוזקת.

התמודדות וסייע לילדים בתהליך האכל:

לילדים כוחות טבעיים והגנות נפשיות המאפשרות להם להתמודד עם משברי חיים, כך שיוכלו להמשיך ולהתפתח. מוות במשפחה הינו חוויה משברית עבור הילד, כמו גם עבור שאר בני המשפחה. יש לסייע לילד בהתמודדות עם המוות והאובדן כך שלא יהפוך לטראומה מתמשכת.

בתפיסת המוות של ילדים קיים מרכיב שכלתני-תודעתי ומרכיב רגשי. המרכיב השכלתני-תודעתי עוסק בידע והבנה: מהו מוות? מה הקשר בין חיים ומוות? האם המת מאבד את כל התכונות שהיו לו כאדם חי? האם המת ישוב לחיים בעתיד? מה קורה עם המת בזמן הווה? מה הוא חש? המרכיב הרגשי עוסק בתחושות ורגשות: מה ואיך מרגישים כשמישהו קרוב נפטר? האם מישהו אשם במוות? עד כמה מותר וצריך להיות עצוב כשמישהו קרוב נפטר? כמו כן ישאל הילד שאלות מעשיות: מה יקרה לי עכשיו? האם חיי ישתנו? איך יתייחסו אלי חברי, סביבתי, קרובי?

לילד דרושה עזרת המבוגרים בהתמודדות עם המוות, בהיבט השכלתני ובהיבט הרגשי. יש לעזור לילד להבין את המוות בצורה נכונה ומהימנה בהתאם לגילו וליכולת ההבנה שלו. יש לסייע לילד לחוות ולבטא בצורות שונות את הרגשות הטבעיים ואת השלכות המוות לגביו.

ההיבטים השונים שהילד צריך להכיר הינם: אי ההפיכות של המוות (לא חוזרים לחיים אחרי שמתים), סיום החיים כפי שהם (כאשר ההתייחסות לסופיות המוות מעוגנת בתפיסות דתיות, כמו "תחיית המתים" ביהדות, יש להבהיר ולהסביר זאת לילד), סיבתיות (למוות יש סיבה) וההכרחיות שבו (המוות הוא אירוע בלתי נמנע והכרחי אצל כולם).

בשלבים התפתחותיים שונים, יתפסו הילדים את המוות בצורות שונות:

עד גיל 5 - המוות נתפס כעזיבה, קיום אחר בתנאים ובמצבים שונים. זו פרידה לא סופית. המוות הוא כמו שינה שמקיצים ממנה, כמו מסע ארוך ששבים ממנו.
גיל 5-9 - ישנה תחושה לגבי אי הפיכות המוות. קיומו מוכר אך עדיין לא נתפס כהכרחי. בשלב זה, הילד תופס את המוות בדמות רוח, מלאך המוות, שלד, איש רע שבא לקחתו, אך בו בזמן ניתן להתחבא מפניו. בגיל זה הילד ישאל שאלות רבות בנושא המוות. גיל 9 ואילך - הילד המתבגר מסוגל להבין את ההיבטים השונים של המוות ואת היותו תהליך טבעי אשר עשוי לקרות לכולנו. המוות נתפס כבלתי הפיך, הכרחי, קורה לכולם, כולל לילד עצמו. תגובות והתנהגות הילד דומות לאלה של מבוגרים.

כאשר הילד חווה מוות במשפחתו יש לעמוד לצידו, להיות נוכחים איתו ולידו, לקבל ולהכיל את רגשות הצער, הכאב והמחאה. חשוב להתמודד עם הצורך בשתיקה ובהסתגרות ולקבל את התפרצויות הכעס והזעם. אלה הן תגובות לגיטימיות לאובדן משמעותי. בשלב הבא, ניתן לעזור לילד להביע את רגשותיו במילים, במשחק ובציור או באמצעים עקיפים יותר כמו סיפור המעורר הזדהות. יש לתת מקום לכאב, לאשמה, לכעס ולעצב, לצד העברת מסר ברור על המשכיות, יצירת בטחון בהמשך הקיום וחתירה קדימה.

הסיוע להתמודדות הילד עם האובדן צריך להיות הדרגתי. יש לגלות קירבה ותמיכה פיזית (חיבוק). המבוגר יכול לספר לילד על רגשותיו שלו עצמו. בהמשך יתפתחו שיחות הנוגעות לנסיבות ולעובדות המוות, שיחה על המת והעברת התחושה בדבר הקרבה והמשכיות. יש לנסות להחזיר את הילד, ככל הניתן, לשגרת חיים, תוך יצירת ביטחון מחודש בהמשכיות וביציבות ותוך מתן מקום לביטוי רגשות וגילוי פתיחות לשיחה, לזיכרון ולגעגועים.

התמודדות עם ההפנמה וההתארגנות מחדש:

מוות פתאומי הפוקד משפחות, הינו קשה מנשוא הן רגשית והן תפקודית. אחד הכלים החשובים בהתמודדות עם החיים שאחרי האירוע הוא היכולת לקבל סיוע נפשי ורגשי באמצעים שונים, אם באמצעות טיפול אישי ואם באמצעות קבוצת תמיכה.

טיפול אישי ומשפחתי:

1. טיפול אישי ומשפחתי ניתן לקבל בכל קופות החולים, לחברים בהן, באמצעות הפנייה מרופא המשפחה או באמצעות פנייה ישירה אל המרפאות או דרך מרכזי זימון התורים. במרפאות תמצאו פסיכולוגים או פסיכיאטרים, הרשומים בקופה, שתפקידם לסייע בכל פנייה (רשימת מוקדי זימון התורים בפרק הנספחים בסוף חוברת זו).

2. ילדים ונוער יכולים לקבל סיוע רגשי ונפשי בשירותים הפסיכולוגיים-חינוכיים ברשות המקומית. ניתן להסתייע רבות ביועצים החינוכיים של בית הספר.
3. מבוגרים ומשפחות שיעמדו בקריטריונים של המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות יופנו לסיוע מקומי של עובדת סוציאלית שתלווה את המשפחה לתקופה קצובה או לתחנות לטיפול משפחתי שבמחלקות לשירותים חברתיים.

קבוצות תמיכה:

בעקבות האסון מוצאים עצמם בני המשפחה, ובעיקר ההורים, שרויים במשבר נפשי שאליו נלווים קשיי תפקוד יומיומיים, בעוד שהחברה, בני המשפחה האחרים ואילוסי החיים מציגים בפני המשפחה השכולה דרישות וצפיות לחזרה מהירה לתפקוד נורמאלי.

על ידי ההשתתפות בקבוצת תמיכה מתחזקת המשפחה האבלה, מתמודדת עם האובדן הטרגי ומסוגלת לשוב לחיים תקינים במעגלי החיים השונים - זוגיות, הורות, חברה, עבודה, לימודים ועוד. קבוצת התמיכה מסייעת למשפחה להתמודד עם האובדן על כל היבטיו, להסתגל למצבה החדש, השונה והבלתי מוכר וללמוד איך להמשיך ולחיות בצילו של אסון כה כבד. במסגרת קבוצת התמיכה מבטאים המשתתפים את מגוון רגשותיהם הקשורים לאובדן ולשכול ומרחיבים את דרכי ההסתגלות של המשפחה כולה.

משתתפי הקבוצה חולקים ביניהם בפתיחות ובכנות את העובר עליהם ועל בני משפחותיהם בתקופה קשה זו, זוכים לאוזן קשבת ולכתף תומכת ממנחי הקבוצה ומיתר משתתפיה, דנים על הקשיים שנוצרים בעקבות האסון ומוצאים פתרונות שונים למצוקות השונות.

משתתפי קבוצות התמיכה מעידים על כך שההשתתפות בקבוצה סייעה ונתנה להם כוח וידע כיצד להמשיך לחיות, לפתור קשיים שנוצרו עקב האסון ולשוב לתפקוד ולפעילות סבירים.

1. פרק זה נסמך בחלקו על ספרה של הגב' תמר גרנות "אבדן" (הוצאת משרד הביטחון, 1985).

2. החלקים בפרק זה, המציגים את פעולת עמותת "יד הנקטפים", נסמכים על פרסומי העמותה

**מידע על קבוצות התמיכה השונות,
המופעלות על ידי משרד הרווחה והשירותים
החברתיים בקרבת מקום מגוריהם, ניתן יהיה לקבל:**

1. בסניפי שי"ל (שרות יעוץ לאזרח) בטל': 1-800-50-60-60
2. ישירות במשרד הרווחה בטל': 02-6708371
3. בדואר האלקטרוני: mersitud@molsa.gov.il
4. בפרסומים שונים שיופקו על ידי מרכז הסיוע לנפגעי תאונות דרכים.
5. במוקד המצוקה של משרד הרווחה והשירותים החברתיים 118.

נספחים

רשימות עזר

- א. המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות
- ב. השירותים לעבודה סוציאלית בבתי החולים הכלליים
- ג. סניפי המוסד לביטוח הלאומי
- ד. חברות הקדישא והמועצות הדתיות
- ה. בתי העלמין לקבורה אלטרנטיבית, אזרחית וחסרי דת
- ו. מוקדי השירות וזימון התורים של קופות החולים
- ז. רשימת עמותות העוסקות בתאונות דרכים
- ח. דף הערות

המחלקות לשירותים חברתיים ברשויות המקומיות

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
02 5702328	02 5332891	המועצה המקומית	אבו גוש
02 9568846	04 9568844	המועצה המקומית	אבו סנאן
09 8997315	09 8996563	המועצה המקומית	אבן יהודה
04 6310225	04 6314939	בית העירייה	אום אל פאחם
08 9965634	08 9965634	בית העירייה	אופקים
03 5337390	03 5388116	בית העירייה	אור יהודה
04 6261994	04 6362758	המועצה המקומית	אור עקיבא
03 9160221	03 9369505	המועצה המקומית	אורנית
03 5582265	03 5566518	המועצה המקומית	אזור
08 6367002	08 6367137	בית העירייה	אילת
08 6464881	04 6470313	המועצה המקומית	איכסאל
04 6461417	04 6461415	מ.א. נצרת עלית	אל בטוף
04 6388933	04 6388561	מ.א. אלונה, מושב עמיקם	אלונה
04 6306062	04 6366065	המועצה המקומית	אליכין
03 9078180	03 9078114	המועצה המקומית	אלעד
09 7926849	09 7925492	המועצה המקומית	אלפי מנשה
03 9363132	03 9363415	המועצה המקומית	אלקנה
04 9501847	04 9501847	המועצה המקומית	אעבלין
03 5356034	03 6350734	מ.א. אפעל, כפר אז"ר	אפעל
02 9939388	02 9939371	המועצה המקומית	אפרת
03 9365045	03 9061660	בית העירייה	אריאל
08 8677336	08 8545381	בית העירייה	אשדוד
08 8527029	08 8563090	בנין משרדים רובע א'	אזור א,ד,ה
08 8565370	08 8516835	רח' קיבוץ גלויזות 1 רובע ב'	אזור ב,ג
08 8654877	08 8555661	רח' שלמה בן יוסף 3 רובע ו'	אזור ו,ז,ח,ט
08 8649919	08 8645354	רח' שלמה המלך 29	אזור י,יא,יב,יג,טו
08 9985088	08 9929122	מ.א. אשכול	אשכול
08 6748150	08 6748109	שד' אברהם עופר, ש. שמשון	אשקלון

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 6383715	04 6280419	בית העירייה	באקה אל גרביה
08 8587304	08 8509826	מ.א. באר טוביה	באר טוביה
08 9281595	08 9281130	המועצה המקומית	באר יעקב
08 6239604	08 6463894	בית העירייה	באר שבע
08 6281523	08 6206388	בית יציב	בית יציב
08 6493182	08 6206411	רח' דוד המלך 10	ד' רבתי
04 6421556	04 6421555	מ.א. עפולה עילית	בוסתאן אל מרג'
04 6730301	04 6705084	המועצה המקומית	בויעינה נג'דאת
04 6982060	04 6981471	המועצה המקומית	בוקעאטא
08 9869849	04 9865702	המועצה המקומית	ביר אל מכסור
02 9709343	02 9975172	המועצה המקומית	בית אל
08 9298995	08 9297454	המועצה המקומית	בית אריה
04 9802224	04 9805234	המועצה המקומית	בית ג'אן
03 9602129	03 9602105	המועצה המקומית	בית דגן
04 6415526	04 6415493	המועצה המקומית	בית זרזיר
04 6480182	04 6586246	בית העירייה	בית שאן
02 9909706	02 9909829	בית העירייה	בית שמש
02 5808708	02 5888111	רח' קארו 4	ביתר עילית
03 5776353	03 5776410	בית העירייה	בני ברק
08 8597887	08 8595122	המועצה המקומית	בני עייש
08 9915891	08 9911712	מ.א. בני שמעון, צ. בית קמה	בני שמעון
04 6380246	04 6389524	המועצה המקומית	בנימינה
04 6357114	04 6357089	המועצה המקומית	בסמ"ה
04 9530142	04 9530142	המועצה המקומית	בסמת טבעון
04 9986774	04 9984692	המועצה המקומית	בענה
04 6060385	04 6480652	מ.א. מרכז עידן	בקעת בית שאן
08 9447017	08 9415479	מ.א. ברנר	ברנר
03 5556105	03 5556122	בית העירייה	בת ים
02 5360164	02 5360161	המועצה המקומית	גבעת זאב

פסק	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 6388583	04 6388125	המועצה המקומית	גבעת עדה
03 5324934	03 5319204	המועצה המקומית	גבעת שמואל
03 5722352	03 5722211	בית העירייה	גבעתיים
08 8591164	08 8593571	המועצה המקומית	גדרה
08 8692523	08 8592950	מ.א. עשרת	גדרות
04 9962238	04 9963667	המועצה המקומית	ג'וליס
04 6961355	04 6969735	מ.א. גולן	גולן
04 6988040	04 6987947	המועצה המקומית	גוש חלב
02 9939947	02 9939935	מ.א. אלון שבות	גוש עציון
08 9210587	08 9226453	מ.א. בית חשמונאי	גזר
03 9397091	03 9396436	המועצה המקומית	ג'לג'וליה
04 6816424	04 6947367	מ.א. גליל עליון	גליל עליון
04 6628222	04 6628221	מ.א. גליל תחתון	גליל תחתון
03 5310833	03 5310834	המועצה המקומית	גני תקוה
08 8570514	08 8570557	המועצה המקומית	גן יבנה
08 9408241	08 9408230	מ.א. גן רווה, מושב עיינות	גן רווה
04 6382775	04 6265739	המועצה המקומית	ג'סר אל זרקא
04 6382775	04 6383201	המועצה המקומית	ג'ת
04 6701299	04 6701177	המועצה המקומית	דבוריה
08 6550701	08 6563107	בית העירייה	דימונה
08 6558936	08 6558936	רח' צבר 4	שכונת דרום
08 6572110	08 6558889	רח' שאול המלך 2	שכונת צפון
04 6780495	04 6785141	המועצה המקומית	דיר חנא
04 9586410	04 9586410	המועצה המקומית	דיר אל אסד
04 8395007	04 8395923	המועצה המקומית	דלית אל כרמל
09 7442221	09 7476084	מ.א. דרום השרון, כפר מל"ל	דרום השרון
04 6532813	04 6533207	מ.א. גלבוע	הגלבוע
09 7769598	09 7759877	בית העירייה	הוד השרון
02 5700127	02 5343144	המועצה המקומית	הר אדר

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
08 6284561	08 6235808	המועצה המקומית רח' טרומפלדור 101/4 באר שבע	הישובים הכדואים הבלתי מאורגנים
02 9969159	02 9969133	מ.א. דרום הר חברון, עתניאל	הר חברון
09 9500891	09 9705110	בית העירייה	הרצליה
04 8448237	04 8478115	מ.א. זבולון (מול כפר המכבי)	זבולון
04 6391812	04 6391812	המועצה המקומית	זכרון יעקב
04 8743659	00 8743580	המועצה המקומית	זמר
08 6355863	08 6355866	מ.א. חבל אילות	חבל אילות
08 8521183	08 8562505	מ.א. חבל יבנה	חבל יבנה
03 9722854	03 9722856	מ.א. חל מודיעין, שוהם	חבל מודיעין
04 6344450 04 6303183	04 6308954 04 6303107	בית העירייה רח' הרברט סמואל 17	חדרה חדרה מערב
04 5025604	03 5025600	בית העירייה	חולון
08 6727304	08 6775531	מ.א. חוף אשקלון	חוף אשקלון
04 8136249	04 8136253	מ.א. חוף הכרמל	חוף הכרמל
09 9596577	09 9596506	מ.א. חוף השרון, קיבוץ שפיים	חוף השרון
04 6840862	08 6840814	מ.א. חוף עזה	חוף עזה
08 9519921	08 6519921	המועצה המקומית	חורה
04 9573648	04 9977473	המועצה המקומית	חורפיש
04 8668350 04 8517765 04 8420543 04 8244981 04 8231470 04 8515976	04 8668353 04 8524237 04 8415238 04 8248752 04 8225155 04 8537231	בית העירייה שד' הציונות 26 שד' ורבורג 7 רח' חורב 7 רח' הירדן 23 חליסה רח' ש"י עגנון 12	חיפה חיפה הדר חיפה הקריות חיפה כרמל חיפה לשכת מזרח חיפה לשכת מערב
04 6916968	04 6916967	המועצה המקומית	חצור הגלילית
04 6722731	04 6791366	בית העירייה	טבריה
04 6801272	04 6801272	המועצה המקומית	טובא זנגריה
04 6414016	04 6414004	המועצה המקומית	טורעאן
09 7990251	09 7996038	בית העירייה	טייבה
09 7930469	09 7751401	בית העירייה	טירה

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 8573235	04 8573232	בית העירייה	טירת הכרמל
04 9944474	04 9948226	בית העירייה	טמרה
08 9421146	08 9422407	בית העירייה	יבנה
04 6708313	04 6708252	המועצה המקומית	יבנאל
03 5364910	03 5391218	בית העירייה	יהוד
02 9965304	02 9963918	ועדה מוניציפלית קרית ארבע	יהודי הר חברון
08 8582457	08 8500730	מ.א. יואב	יואב
04 9892886	04 9596008	המועצה המקומית	יוקנעם
04 9973219	04 9974774	המועצה המקומית	ינוח-ג'ת
04 6934390	04 6931506	המועצה המקומית	יסוד המעלה
04 6559384	04 6557539	המועצה המקומית	יפייע
08 6580577	08 6580697	המועצה המקומית	ירוחם
02 6297404	02 6298020	בית העירייה, בנין 7	ירושלים
02 6424461	02 6433640	רח' קוסטריקה 2	עיר גנים
02 5327691	02 5815903	רח' יחזקאל 27	בוכרים
02 6717150	02 6713390	דרך חברון 144	בקעה תלפיות
02 6480005	02 6789890	רח' בר יוחאי 3	גונן
02 6767158	02 6766608	רח' המור 5	גילה
02 5666070	02 5660225	חזקיהו המלך 36	דרום
02 6511394	02 6511388	רח' אגסי 10	הר נוף
02 6231182	02 6243902	רח' אגריפס 111	לב העיר
02 6283353	02 6282465	ואדי ג'וז	מזרח העיר
02 6431712	02 6420155	רח' פלורנטין 6	מערב
02 5378470	02 5376291	רח' הטורים 23	מקור ברוך
02 5836520	02 5834456	המרכז המסחרי	נוה יעקב
	02 6288503	רח' איספאני	סילוואן
02 5849047	02 6562902	רח' סירת גולני 7	פסגת זאב
02 6233295	02 6256306	רח' חיי אדם 2	צפון
02 5389592	02 5374827	רח' זכרון יעקב 5	קריות
02 5870761	02 5866551	רח' צפיריים 26	רמות
02 5818572	02 5823576	רח' רמת הגולן 8	רמת אשכול
	02 5812229	רח' שאבו אל קאסם	שועפט
02 6723315	02 6717201	רח' דב גרונר 2	תלפיות מזרח

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
02 9562639	04 9568111	המועצה המקומית	ירכא
02 9945459	02 9944565	המועצה המקומית	כאבול
04 9998406	04 9998624	המועצה המקומית	כאוכב אל היג'
09 7493225	09 7494807	המועצה המקומית	כוכב יאיר
	04 6752040	המועצה המקומית	כנרת
08 9974114	08 9959556	המועצה המקומית	כסייפה
04 9873483	04 9873783	המועצה המקומית	כסרא סמיע
04 9531748	04 9531748	המועצה המקומית	כעביה טכאש
03 9382018	03 9021893	המועצה המקומית	כפר ברא
04 6412504	04 6519221	המועצה המקומית	כפר כנא
04 9508359	04 9863003	המועצה המקומית	כפר מנדא
04 6760390	04 6620360	המועצה המקומית	כפר קמא
04 6356152	04 6356606	המועצה המקומית	כפר קרע
04 9979220	04 9979220	המועצה המקומית	כפר ורדים
04 9968496	04 9966055	המועצה המקומית	כפר יאסיף
09 8971164	09 8971153	המועצה המקומית	כפר יונה
09 7641110	09 7641101	בית העירייה רח' זאב גלר 21	כפר סכא 1
09 7419119	09 7410224		כפר סכא 2
03 9071233	03 9071301	המועצה המקומית	כפר קאסם
09 9505385	09 9580371	המועצה המקומית	כפר שמריהו
04 9081426	04 9885634	בית העירייה	כרמיאל
09 7964533	09 7960205	מ.א. לב השרון, צ. בני דרור	לב השרון
08 9554774	08 9554770	המועצה המקומית	להבים
08 9279630	08 9279953	בית העירייה	לוד
08 6849301	08 6896022	מ.א. לכיש, מרכז נהורה	לכיש
08 6512368	08 6512368	המועצה המקומית	לקייה
04 6959129	04 6959936	מ.א. מבואות החרמון	מבואות החרמון
02 5333704	02 5348582	המועצה המקומית	מבשרת ציון
04 6785672	04 6784005	המועצה המקומית	מג'אר

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 9581445	04 9581446	המועצה המקומית	מג'ד אל כרום
04 6724343	04 6722112	המועצה המקומית	מגדל
04 6440623	04 6507816	בית העירייה	מגדל העמק
04 6985221	04 6984298	המועצה המקומית	מג'דל שמס
04 9598475	04 6520067	מ.א. מגידו , עפולה	מגידו
02 9400442	02 9943222	מ.א. מגילות	מגילות
08 9720646	08 9726150	בית העירייה	מודיעין
08 9141283	08 9141257	המועצה המקומית	מודיעין עילית
08 9349827	08 9141257	המועצה המקומית	מזכרת בתיה
08 9822559	04 9825922	המועצה המקומית	מזרעה
04 9510771	04 9926840	מ.א. מטה אשר, נהריה	מטה אשר
02 9977145	02 9977102	מ.א. מטה בנימין	מטה בנימין
02 9900826	02 9900926	מ.א. מטה יהודה, הר טוב	מטה יהודה
04 6997211	04 6941367	המועצה המקומית	מטולה
08 6517836	08 9518835	המועצה המקומית	מיתר
08 9265359	08 9264010	המועצה המקומית	מכבים-רעות
04 9561056	04 9961931	המועצה המקומית	מכר-ג'דידה
08 6757554	04 6750492	המועצה המקומית	מנחמיה
04 6177399	04 6177360	מ.א. מנשה	מנשה
04 6982832	04 6981480	המועצה המקומית	מסעדה
04 9972590	04 9979522	המועצה המקומית	מעיליה
02 5418828	02 5418824	בית העירייה	מעלה אדומים
02 9941625	02 9941655	המועצה המקומית	מעלה אפרים
04 9105533	04 9105522	מ.א. מעלה יוסף, מרכז גרנות	מעלה יוסף
04 6402211	04 6401369	המועצה המקומית	מעלה עירון
04 9578814	04 9578985	בית עירייה	מעלות-תרשיחא
08 6586558	08 6588569	המועצה המקומית	מצפה רמון
04 6919857	04 6919858	מ.א. מרום הגליל	מרום הגליל
08 9929466	08 9929460	מ.א. מרחבים	מרחבים

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 9800396	04 9800931	מ.א. אזורית	משגב
04 6519487	04 6519487	המועצה המקומית	משהד
04 9922303	04 9879807	בית העירייה	נהריה
03 5336551	03 5333498	המועצה המקומית	נוה מונוסון
08 8594172	08 8692254	מ.א. נחל שורק	נחל שורק
04 9985693	04 9586858	המועצה המקומית	נחף
04 9400178	08 9383827	בית העירייה	נס ציונה
04 6562239	04 6575828	בית העירייה	נצרת
04 6463028	04 6478894	בית העירייה	נצרת עילית
04 8299252	04 8299209	בית העירייה	נשר
08 9930142	08 9943875	בית העירייה	נתיבות
09 8627680	09 8603131	בית העירייה	נתניה
04 9580586	04 9580586	המועצה המקומית	סאג'ור
03 5349320	03 6354354	המועצה המקומית	סביון
04 6745082	04 6745082	בית העירייה	סכנין
04 6951212	04 6951213	המועצה המקומית	עג'ור
08 6291125	08 6291125	המועצה המקומית	עומר
04 8390753	04 8392173	המועצה המקומית	עוספיה
04 6785550	04 6785810	המועצה המקומית	עילבון
04 6564224	04 6565115	המועצה המקומית	עילוט
04 6469525	04 6450750	המועצה המקומית	עין מאהל
04 6982138	04 6981350	המועצה המקומית	עין קיניא
04 9956147	04 9956019	בית העירייה	עכו
09 7922185	09 7921111	המועצה המקומית	עמנואל
04 6757668	04 6757610	מ.א. עמק הירדן	עמק הירדן
09 8989292	09 8981525	מ.א. עמק חפר	עמק חפר
04 6520068	04 6520067	מ.א. עמק יזרעאל, עפולה	עמק יזרעאל
03 9607740	03 9606131	מ.א. עמק לוד	עמק לוד
04 6528156	04 6521246	בית העירייה	עפולה

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 6742681	04 6740476	המועצה המקומית	עראבה
08 6581805	08 6592233	מ.א ערבה תיכונה, ספי	ערבה תיכונה
02 9400331	02 9946613	מ.א. ערבות הירדן	ערבות הירדן
08 9951669	08 9951614	בית העירייה	ערד
04 6352595	04 6353682	המועצה המקומית	ערוער
08 9956968	08 9971504	המועצה המקומית	ערערה בנגב
04 9842041	04 9842572	המועצה המקומית	עתלית
04 9870304	04 9871040	המועצה המקומית	פאסוטה
04 9976102	04 9976102	המועצה המקומית	פקיעין
04 6270319	04 6377494	המועצה המקומית	פרדס חנה כרכור
09 8949630	09 8949630	המועצה המקומית	פרדסיה
03 9052968	03 9052901	בית העירייה	<u>פתח תקווה</u>
03 9052308	03 9052461	רח' אחד העם 33	מרכז
03 9337951	03 9322365	רח' עזרא ונחמיה 41	עמישב
03 9326155	03 9337952	רח' המעפילים 3	פג'ה
03 9093655	03 9337950	רח' יונה 39	שעריה
09 8989305	09 8949207	המועצה המקומית	צורן
04 6973366	04 6927498	בית העירייה	<u>צפת</u>
04 6999473	04 6972449	רח' דוד רמז 101	לשכת דרום
04 6922773	04 6922773	שכונת איבוקור 370/2	לשכת צפון
09 7922524	09 7922101	המועצה המקומית	קדומים
09 8902927	09 8902924	המועצה המקומית	קדימה
09 8784403	09 8783560	בית העירייה	קלנסואה
04 6254133	04 6253029	המועצה המקומית	קציר-חריש
04 6969694	04 6969646	המועצה המקומית	קצרין
04 8454364	04 8451172	בית העירייה	קרית אתא
04 8752717	04 8755163	בית העירייה	קרית ים
03 6352836	03 5311169	בית העירייה	קרית אונו
02 9963149	02 9969526	המועצה המקומית	קרית ארבע
04 8746984	04 8746984	בית העירייה	קרית ביאליק

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
04 9539263	04 9539234	המועצה המקומית	קרית טבעון
02 5332737	02 5700986	מועצה מקומית טלזסטון	קרית יערים
04 8702395	04 8780213	בית העירייה	קרית מוצקין
08 8608717	08 8608745	בית העירייה	קרית מלאכי
08 9352174	08 9411980	המועצה המקומית	קרית עקרון
04 6902530	04 6908458	בית העירייה	קרית שמונה
09 7920796	09 7920086	המועצה המקומית	קרני שומרון
04 9884801	04 9986507	המועצה המקומית	ראמה
03 9387113	03 9380146	בית העירייה	ראש העין
04 6935570	04 6935010	המועצה המקומית	ראש פינה
03 9502586 03 9664373	03 9689808 03 9689806	רח' רוטשילד 24 רח' ירושלים 2	ראשון לציון מרכז העיר
08 9392652	08 9914807	בית העירייה	רהט
08 9392652 08 9464054	08 9392620 08 9485900	בית העירייה קרית משה	רחובות מערב העיר
04 6011752	04 6010706	המועצה המקומית	ריינה
04 9040353	04 9846039	המועצה המקומית	רכסים
09 7604192	09 7448111	המועצה המקומית	רמות השבים
08 9771640	08 9771611	בית העירייה	רמלה
03 6712180	03 6712100	בית העירייה	רמת גן
03 5408384	03 5483887	המועצה המקומית	רמת השרון
04 9837421	04 9931698	המועצה המקומית	רמת ישי
08 6564183	08 6564145	מ.א. רמת נגב	רמת נגב
09 7610426	09 7610391	בית העירייה	רעננה
04 9883439	04 9584145	המועצה המקומית	שעב
04 9820556	04 9820251	המועצה המקומית	שבי ציון
08 6284561	08 6282599	המועצה המקומית	שגב שלום
08 9938978	08 9938942	מ.א. שדות הנגב	שדות הנגב
08 6620284	08 6620284	בית העירייה	שדרות

פיקס	טלפון	כתובת (פיזית)	יישוב
03 9791369	03 9791343	המועצה המקומית	שוהם
03 9068994	03 9061101	מ.א. שומרון, ברקן	שומרון
04 6769070	04 6760938	המועצה המקומית	שיבלי-אום ג'אנם
04 9808032	04 9809350	המועצה המקומית	שלומי
08 6802752	08 6802755	מ.א. שער הנגב	שער הנגב
08 6811992	08 6875215	מ.א. שפיר, מרכז אבן שמואל	שפיר
04 9059123	04 9059122	בית העירייה	שפרעם
08 6585150	08 6688822	מ.א. נווה זוהר, סדום	תמר
08 6467145	08 6900144	המועצה המקומית	תל שבע
03 5216458	03 5218301	בית העירייה	תל אביב
03 6258640	03 6258666	רח' יגאל אלון 67	איילון
03 6364141	03 6364111	דרך לח"י 66	אחוה
03 6304526	03 6304500	רח' מח"ל 40 כפר שלם	אפיקים
03 5128754	03 5128717	שד' ירושלים 45	דרום
03 6817638	03 5120601	שד' ירושלים 110	חוצות יפו
03 5251001	03 6211824	רח' המלך ג'ורג' 33	לב העיר לגיל הזהב
03 5257917	03 6211888	רח' המלך ג'ורג' 33	לב העיר למשפחה
03 7666250	03 7666222	רח' אלדד הדני 14	עבר הירקון
03 6200819	03 6211833	רח' המלך ג'ורג' 33	צפון מרכז
03 6819591	03 5128707	שד' ירושלים 45	שער יפו
03 6381800	03 6381818	רח' וולפסון 60	שפירים
03 6304523	03 6304542	רח' מח"ל 40 כפר שלם	מזרח
09 7967102	09 7961802	המועצה המקומית	תל מונד

השירותים לעבודה סוציאלית בבתי החולים הכלליים

שם בית החולים	יישוב	טלפון	פקס
אסף הרופא	צריפין	08 9779072	08 9779076
ביקור חולים	ירושלים	02 6464111	02 6464273
בני ציון	חיפה	04 8359300	04 8358306
ברזילי	אשקלון	08 6745333/92	08 6745267
האנגלי	נצרת	04 6028888	04 6028883
הדסה הר הצופים	ירושלים	02 5844374/975	02 5844972
הדסה עין כרם	ירושלים	02 6422758	02 6430255
הלל יפה	חדרה	04 6304268	04 6304473
המשפחה הקדושה	נצרת	04 6508900/922	04 6576101
העמק	עפולה	04 6495522	04 6495494
הצרפתי	נצרת	04 6509000	04 6574747
וולפסון	חולון	03 5028455/6/4	03 5028456
זיו רבקה	צפת	04 6828535/803	04 6828975
יוספטל	אילת	08 6358063	08 6358074
כרמל	חיפה	04 8250311	04 8250376
לניאדו	נתניה	09 8604608	09 8609232
מאיר	כפר סבא	09 7471529	09 7472463
מעייני הישועה	בני ברק	03 5771262	03 5771177
נהריה	נהריה	04 6403799	04 9107791
סוראסקי-איכילוב	תל אביב	03 6763574	03 6973611
סורוקה	באר שבע	08 6400111	08 6400964
פורייה	טבריה	04 6738361	04 6738637
קפלן	רחובות	08 9441551	08 9441796
רבין - קמפוס בילינסון	פתח תקווה	03 9377386	03 9377383
רבין - קמפוס גולדה	פתח תקווה	03 9373339	03 9372564
רבין - שניידר לילדים	פתח תקווה	03 9253624	03 9253899
רמב"ם	חיפה	04 8542572/554	04 8542948
שיבא - תל השומר	רמת גן	03 5303553/131	03 5349617
שערי צדק	ירושלים	02 6555136/844	02 6555689

סניפי המוסד לביטוח לאומי

פסק	טלפון	כתובת	סניף
02 6514002	02 6709211	שד' ויצמן 13 ירושלים	המשרד הראשי
08 6374602	08 6369555	שד' התמרים 6	אילת
08 8686603	08 8686666	רח' הבנים 14	אשדוד
08 6710681	08 6741111	רח' הנשיא 101	אשקלון
08 6238819	08 6295311	רח' וולפסון 6	באר שבע
02 9918438	02 9906111	רח' הנשיא 8	בית שמש
03 6752976	03 6751234	רח' אהרונוביץ' 12	בני ברק
03 5127080	03 5127090	רח' ז'בוטינסקי 2	בת ים
08 6553777	08 6503444	רח' ז'בוטינסקי 1	דימונה
09 9542139	09 9594444	רח' בן גוריון 22	הרצליה
04 6328108	04 6328111	רח' הלל יפה 7א'	חדרה
03 5022581	03 5022555	רח' פנחס לבון 26 (פינת ברקת)	חולון
04 8134913	04 8544111	רח' פל-ים 8	חיפה
04 6726618	04 6738111	שד' זכי אלחדיף 1	טבריה
03 5127149	03 5127222	רח' התקומה 30	יפו
02 6755691 02 6277219	02 6755555 02 6497198	רח' שמעון בן שטח 4 רח' אבן בטוטא 5	ירושלים ירושלים מזרח
09 7401688	09 7479888	רח' ויצמן 39	כפר סבא
04 9885115	04 9907333	רח' נשיאי ישראל 11	כרמיאל
04 6545223	04 6447222	רח' ניצנים 45	מגדל העמק
04 6785560	04 6788111	ת.ד. 484	מג'אר
04 9528103	04 9528111	רח' ויצמן 62	נהריה
04 6027408	04 6027511	רח' המחצבות 3	נצרת
04 6563301	04 6027450	רח' הציפורן 3	נצרת עילית
09 8602804	09 8602777	רח' הרצל 68	נתניה
04 9551690	04 9955555	רח' גיבורי סיני 45	עכו

04 6526086	04 6529222	רח' מנחם אוסישקין 1	עפולה
03 9114826	03 9114777	רח' רוטשילד 72	פתח תקווה
04 6825133	04 6825111	רח' הפלמ"ח 100	צפת
04 8411942	04 8467500	רח' אח"י אילת 50 ק. חיים	קרית
08 6812592	08 6621777	שד' העצמאות 64	קרית גת
08 8582832	08 8612666	רח' רש"י 2	קרית מלאכי
04 6942536	04 6836000	בניין לב העיר (מרכז מסחרי 50)	קרית שמונה
03 9426714	03 9426666	שד' ישראל גלילי 7	ראשון לציון
08 9450737	08 9345919	רח' רמז 64 (פינת רח' פינס)	רחובות
08 9254157	08 9777444	רח' דני מס 11	רמלה
03 6751261	03 6751234	רח' החשמונאים 15	רמת גן
08 6892103	08 6624555	רח' בן יהודה 21	שדרות
04 9862058	04 6868788	רח' 2/304	שפרעם
03 6250749	03 6250000	רח' יצחק שדה 17	תל אביב

המועצות הדתיות וחברות הקדישא

הרשימה שלפניכם מציינת את הכתובת ומספר הטלפון של הגוף המטפל בתהליך הקבורה באזור מגוריהם. ברוב המקרים, אחראית המועצה הדתית במקום יישובכם (מסומנת כאן באותיות מ.ד.) לטיפול בנושא, אולם ישנם יישובים בהם חברת הקדישא הינה נפרדת מהמועצה הדתית ולכן כתובתה ומספרי הטלפון שלה שונים (מסומנת כאן באותיות ח.ק.). בכל שאלה ואי בהירות יש לפנות למועצה הדתית שביישובכם.

תושבי היישובים השונים המרוכזים בגוש דן נקברים, בדרך כלל, בבית העלמין ירקון. לגבי אפשרויות קבורה בבתי העלמין האחרים בגוש דן, יש לפנות למספרי הטלפון המפורטים בטבלה שבסוף רשימה זאת. כמו כן, מופיעים פרטי מוקדי הלוויות בבתי החולים המרכזיים בגוש דן.

יישוב	כתובת	טלפון	פקס
אבן יהודה	מ.ד. רח' אסותא	09 8995174	09 8995174
אופקים	מ.ד. רח' גולומב	08 9923073	08 9926108
אורנית	מ.ד.	03 9360432	03 9369714
אור עקיבא	מ.ד. עשרת הרוגי המלכות 3	04 6361054	04 6463519
אזור	מ.ד. רח' משה שרת 50	03 5507950	03 5502627
אילת	מ.ד. רח' אילות 409/4	08 6374135	08 6374092
אליכין	מ.ד. רח' שבזי	04 6365839	04 6365108
אלפי מנשה	מ.ד. רח' מנור 8	09 7925757	09 7926465
אלקנה	מ.ד. רח' כרמל 10	03 9363438	03 9063142
אפרת	מ.ד. מרכז מסחרי תאנה	02 9933120	02 9933858
אריאל	מ.ד. משעול 7א'	03 9366088	03 9364033
אשדוד	מ.ד. רח' הנרייטה סאלד 2	08 8524513	08 8523021
אשקלון	מ.ד. רח' אשתאול 1 (אמירים)	08 6714401	08 6714402
באר יעקב	ח.ק. רח' ז'בוטינסקי 3	08 9821040	
באר שבע	מ.ד. רח' חיים יחיל 3	08 6288790	08 6237234
בית דגן	מ.ד. רח' הבנים 19	03 9605775	03 9601234
בית שאן	מ.ד. רח' הרצל 5	04 6586249	08 6588166

פיקס	טלפון	כתובת		יישוב
02 9917714	02 9911361	רח' הרצל 615	מ.ד.	בית שמש
03 9244011 03 6181181	03 6183111 03 9223726 03 6194699 03 5100413 03 6181205	רח' אבא 7 רח' קובלסקי 9 רח' ה"השל 18 רח' מלצר 10 רח' חזון איש 6	ח.ק. ח.ק. ח.ק. ח.ק. ח.ק.	בני ברק פונוביץ' שומרי הדת שומרי שבת גחש"א חרדים
04 6380587	04 6380581	רח' השניים	מ.ד.	בנימינה
08 8598923	08 8592554	רח' הכלניות 4/1	מ.ד.	בני עייש
04 6289217	04 6388957	רח' הראשונים 4	מ.ד.	גבעת עדה
08 8597519	08 8596237 08 8595803	רח' פינס 1	ח.ק. מ.ד.	גדרה אשכנזים ספרדים
08 8571172	08 8574410	רח' הרצל 1	מ.ד.	גן יבנה
08 6555862	08 6554062	מרכז מסחרי חדש	מ.ד.	דימונה
09 7560458	09 7481152	רח' הזקיף 10	מ.ד.	הוד השרון
09 9565186	09 9542246	רח' פינסקר-עב"י	ח.ק.	הרצליה
	04 6396449	רח' המייסדים 1	ח.ק.	זכרון יעקב
04 6323035	04 6324040	סמטת פלטרין	ח.ק.	חדרה
04 8662619 04 8642405 04 8627174 04 8645814	04 8662619 04 8642405 04 8672917 04 8621587	רח' יל"ג 16 רח' הרצל 63 רח' סוקולוב 19 רח' אחד העם 14	ח.ק. ח.ק. ח.ק. ח.ק.	חיפה צפון אפריקה אשכנזים כורדים ספרדים
04 6931089	04 6936485	מרכז השקם הישן	מ.ד.	חצור הגלילית
02 6720280	04 6720993	רח' הגליל	מ.ד.	טבריה
04 8574203	04 8572423	רח' עמידר 19	מ.ד.	טירת הכרמל
08 9431940	08 9437151	רח' הלילך 6	מ.ד.	יבנה
04 6708076	04 6708599	יבניאל	מ.ד.	יבניאל
03 5367107	03 5360870	רח' צבי ישי 13	מ.ד.	יהוד
04 9890261	04 9893616	מרכז דרוקר	מ.ד.	יוקנעם

פיקס	טלפון	כתובת		יישוב
04 6934390	04 6937506	בית המועצה	מ.ד.	יסוד המעלה
08 6583191	08 6580281	ירוחם	מ.ד.	ירוחם
02 6214860	02 6214888	רח' החבצלת 13	מ.ד.	ירושלים
	02 9911446	ת.ד. 41136	ח.ק.	כללי
02 6257716	02 6252842	רח' שערי צדק 1	ח.ק.	ארץ החיים
02 5380101	02 5384518	רח' המביט 21	ח.ק.	בבלים
	02 6234797	רח' בית יעקב 11א'	ח.ק.	חסידיים
02 6250822	02 6255504	רח' מסילת ישרים 1	ח.ק.	כורדים
02 6231827	02 6254371	רח' הרב קוק 8	ח.ק.	מערכים
	02 5826466	רח' בצלאל אשכנזי 18	ח.ק.	ספרדים
02 5384329	02 5384144	רח' פינס 15	ח.ק.	עץ החיים
	02 6248612	רח' ניסים בכר 46	ח.ק.	פרושים
02 6221757	02 6252281	רח' אלישר 1 פ. יפו 40	ח.ק.	פרסים
02 5000724	02 5383786	רח' הנביאים 65	ח.ק.	קהילת ים-
	02 5822365	רח' זוננפלד 42	ח.ק.	תימנים
	04 6301140	מ.א. עמק חפר	מ.ד.	בוכרים
	04 9846175	רח' אורנים 40 רכסים	ח.ק.	כפר הראה
09 8942804	09 8987343	רח' הרצל 12	מ.ד.	כפר חסידיים
09 7670671	09 7672478	רח' הכרמל 57	ח.ק.	כפר יונה
	09 9582964	רח' החורש 11	ח.ק.	כפר סבא
04 6767384	04 6767065	כפר תבור	מ.ד.	כפר שמריהו
04 9989819	04 9985630	רח' הגליל 19	מ.ד.	כפר תבור
08 9235552	08 9224769	רח' גדעון גרטבון 11	מ.ד.	כרמיאל
04 6722384	04 6721648	בית המועצה	מ.ד.	לוד
04 6540517	04 6440134	רמת יזרעאל	מ.ד.	מגדל
	08 9726175	שד' חשמונאים 3	ח.ק.	מגדל העמק
08 9349290	08 9349486	רח' תרמ"ג 4	מ.ד.	מודיעין
04 6951939	04 6951941	רח' הראשונים 25	מ.ד.	מזכרת בתיה
08 6510914	08 6517325	ממשית	מ.ד.	מטולה
04 6750516	04 6751066	רח' קרן היסוד	מ.ד.	מיתר
04 9977181	04 9973689	רח' המעפילים 1	מ.ד.	מנחמיה
				מעלות

פיקס	טלפון	כתובת		יישוב
08 6595234	08 6588111	שד' בן גוריון	מ.ד.	מצפה רמון
	08 8607267	שדה גת	ח.ק.	משואות יצחק
04 9825534	04 9922324	רח' סוקולוב	מ.ד.	נהריה
	08 9403753	רח' ויצמן 8	ח.ק.	נס ציונה
	04 6555605	רח' גלבוע 16	ח.ק.	נצרת עילית
04 8214370	04 8215881	רח' צבר 19	מ.ד.	נשר
08 9945802	08 9941027	רח' הרב אלנקווה 1	מ.ד.	נתיבות
09 8337662	09 8333419 09 8840216	רח' פתח תקווה 12 רח' הזית 1	ח.ק. ח.ק.	נתניה כללי נווה שלום
03 5349182	03 5349182	רח' הדרום 12	מ.ד.	סביון
	08 6460903	רח' יערה 1	ח.ק.	עומר
04 9917708	04 9910402	רח' יהושפט 29	מ.ד.	עכו
04 6422165	04 6593507	שד' ארלוזורוב 32	מ.ד.	עפולה
08 9954629	08 9959419	רח' יהודה 34	מ.ד.	ערד
04 9842922	04 9541687	רח' הכלניות 1	מ.ד.	עתלית
04 6379074	04 6373471	דרך הבנים 11	ח.ק.	פרדס חנה-כרכור
09 8989024	09 8940878	רח' הנשיא 1	מ.ד.	פרדסיה
03 9348442	03 9311328	רח' הראשונים 6	ח.ק.	פתח תקווה
04 6921311	04 6972438	רח' הפלמ"ח 68	מ.ד.	צפת
09 8995085	09 8990086	רח' הרב הרצוג 2	מ.ד.	קדימה
	04 6362808	רח' הברוש 16	ח.ק.	קיסריה
04 6962036	04 6961036	רח' חוקוק 41	מ.ד.	קצרין
02 9661656	02 9961083	קרית ארבע	מ.ד.	קרית ארבע
04 8449959 04 8449959	04 8449959 04 8442511	רח' נורדאו 2 רח' סוקולוב 13א'	ח.ק. ח.ק.	קרית אתא אשכנזים ספרדים
	04 8780860	שד' ירושלים 12	ח.ק.	קרית ביאליק

פיקס	טלפון	כתובת		יישוב
08 6881729	08 6881691	שד' לכיש 11	מ.ד.	קרית גת
04 9836264	04 9832714 04 9384373	רח' האלונים 78 רח' המזרח 8,	מ.ד. ח.ק.	קרית טבעון כללי רואי אל
04 8755039	04 8753819	רח' להמן 15	מ.ד.	קרית ים
04 8702730	04 8710575	שד' משה גושן 76	ח.ק.	קרית מוצקין
08 8505602	08 8581337	רח' הרקפת (הקניון)	מ.ד.	קרית מלאכי
08 9354360	08 9413786	רח' הרצל 44	מ.ד.	קרית עקרון
04 6950375	04 6940221	רח' הירדן 7	מ.ד.	קרית שמונה
03 9382932	03 9382119	רח' העצמאות 10	מ.ד.	ראש העין
03 9665522	03 9648195	חלוצי יסוד המעלה 8	ח.ק.	ראשון לציון
04 6936019	04 6936277	רח' גיא אוני 223	מ.ד.	ראש פינה
08 9455377	08 9451041 08 9456677 08 9457206	רח' מנוחה ונחלה 4 רח' הירשנזון 6 הרב משולם יוסף 4	ח.ק. ח.ק. ח.ק.	רחובות כללי מרמורק שעריים
	09 7448111	רח' אחד העם 34	מ.ד.	רמות השבים
08 9229272	08 9225360	רח' גולומב 25	מ.ד.	רמלה
03 5490079	03 5406004	רח' סוקולוב 47	מ.ד.	רמת השרון
04 9532081	04 9836410	רח' הארז 45	מ.ד.	רמת ישי
	09 7454167	רח' קלאוזנר 18	ח.ק.	רעננה
	04 9820251	בית המועצה	מ.ד.	שבי ציון
08 6610333	08 6897034	רח' ההסתדרות	מ.ד.	שדרות
04 9808653	04 9808029	רח' נתן אלבז	מ.ד.	שלומי
03 5103768	03 7953600	רח' מוהליבר 33	ח.ק.	תל אביב
	09 7964949	לב השרון	ח.ק.	תל מונד

תושבי גוש דן: תל אביב, חולון, בת ים, רמת גן וגבעתיים

טלפון	בית העלמין
03 9183200	ירקון
03 5528666	חולון
03 6471405	קרית שאול
03 7321873	נחלת יצחק
03 5164595	טרומפלדור

טלפון	מוקדי לוויות בבתי חולים
03 6963462	איכילוב
03 9223726	בילינסון
03 6519753	וולפסון
03 5305394	תל השומר

בתי העלמין לקבורה אלטרנטיבית, אזרחית וחסרי דת

קבורה אלטרנטיבית:

טל': 08 6651124	"מנוחה נכונה" - באר שבע
טל': 09 7469930	"מנוחה נכונה" - עדנים
טל': 050 5375538	"מנוחה נכונה" - פתח תקווה
טל': 03 5440833	"מנוחה נכונה" - תל אביב
טל': 04 8642405/7	בית עלמין שדה יהושע (כפר סמיר)
טל': 04 9844203	קיבוץ עין כרמל

קבורה אזרחית:

טל': 054 5436039	קיבוץ גבעת חיים מאוחד
טל': 04 9829911	קיבוץ כפר מסריק
טל': 050 7658440	קיבוץ משמרות
טל': 04 9535762	קיבוץ נוה ים
טל': 03 9385108	קיבוץ עינת

קבורה לחסרי דת:

טל': 04 6301140	המסילה חפר
טל': 03 6872929	חברת IES באשקלון ובאר שבע
טל': 04 6940221	קריית שמונה

מוקדי השירות וזימון התורים של קופות החולים

משפחות מוזמנות לקבל מידע בנושא סיוע נפשי במוקדי השירות וזימון התורים של קופות החולים. כמו כן ניתן לקבל הפנייה לסיוע נפשי מרופאי המשפחה בקופות החולים השונות.

שירותי בריאות כללית

www.clalit.org.il

טלפון *2700

(הערה: השירות ניתן רק לבעלי כרטיס "כללית מושלם")

מכבי שירותי בריאות

www.maccabi-health.co.il

טלפון 1-700-50-53-53

קופת חולים לאומית

www.leumit.co.il

טלפון 1-700-507-507

מסלולרי *507

(הערה: השירות ניתן לבעלי כרטיס משלים זהב)

קופת חולים מאוחדת

www.meuhedet.co.il

טלפון 1 - 2223833

מסלולרי - 3833*

עמותות, ארגונים ומוסדות ציבור העוסקים בכטיחות בדרכים

עמותות:

שם הגוף	איש/אשת קשר	טלפון	כתובת מייל/אתר
אנשים באדום	נורית גרוסמן	050-5834642	nurit@galon.org.il
אור ירוק	אהרון לפידות	09-7776162	www.oryarok.org.il
המכון לחקר הגורם האנושי לתאונות דרכים	זירה דנמרק	03-963-4302	
מועדון האופנועים הישראלי	שלומי מילבאום	052-3051111	shlomi@ran-pi.co.il
יד הנקטפים	יהודית כ"ץ	03-5346312 050-6440147	yudithka@gmail.com
בטרם	לירי אנדי	03-9263110	liri@beterem.org
תחבורה היום ומחר- קידום תחבורה בת קיימא	פנחס בן שאול	03-741-2313	pinhasbn@gmail.com
מתונה	אורנה קליין	09-8844667 054-5699445	metuna@netvision.net.il

מוסדות ציבור:

שם הגוף	איש/אשת קשר	טלפון	כתובת מייל/אתר
מת"ן - מועצת תנועות הנוער	ערן גלזר	054-2440333	erang@barak.net.il
משטרה - אגף התנועה	ארז ציזין	050-6277305 03-9685805	atantop@police.gov.il
משרד החינוך-אגף זה"ב	ד"ר רחל רותם	050-6282263	rachelro2A@education.gov.i
מרכז הסיוע למשפחות נפגעות ת.ד. משרד הרווחה	סימונה שטיינמץ	02-67083712	simonas@molsa.gov.il
תנועת של"ם- החברה למתנ"סים ומשרד החינוך	אורנית דקל	03-7600146 050-6758289	shalem@matnasim.org.il
הרשות הלאומית לכטיחות בדרכים	נורית-אור בוריה	050-6810628	nuritb@rsa.org.il

חברות ואירגונים:

כתובת מייל/אתר	טלפון	איש/אשת קשר	שם הגוף
www.alternativi.com ity@alternativi.com	09-7458855	איתי אלון	אלטרנטיבי
	03-752-2468	ניסן	זה"ב בע"מ
eran@its-israel.org	050-900377	ערן ראובני	איגוד ITS ישראל
	054-7334872	שמיל גרוסמן	תוכנית הפניקס לבטיחות בדרכים
Yoni333@netvision.net.il	03-5641110 050-6917182	יונן גורל	מ.מ.ס'י

נשמח מאוד באם תשלחו אלינו את הערותיכם לחוברת זו על פי הכתובת:

**מרכז הסיוע למשפחות נפגעי תאונות דרכים
משרד הרווחה והשירותים החברתיים**

רח' יד חרוצים 10

ירושלים

Fax 02-6708357

E-Mail: mersitud@molsa.gov.il

הערותיי לחוברת הינן:
